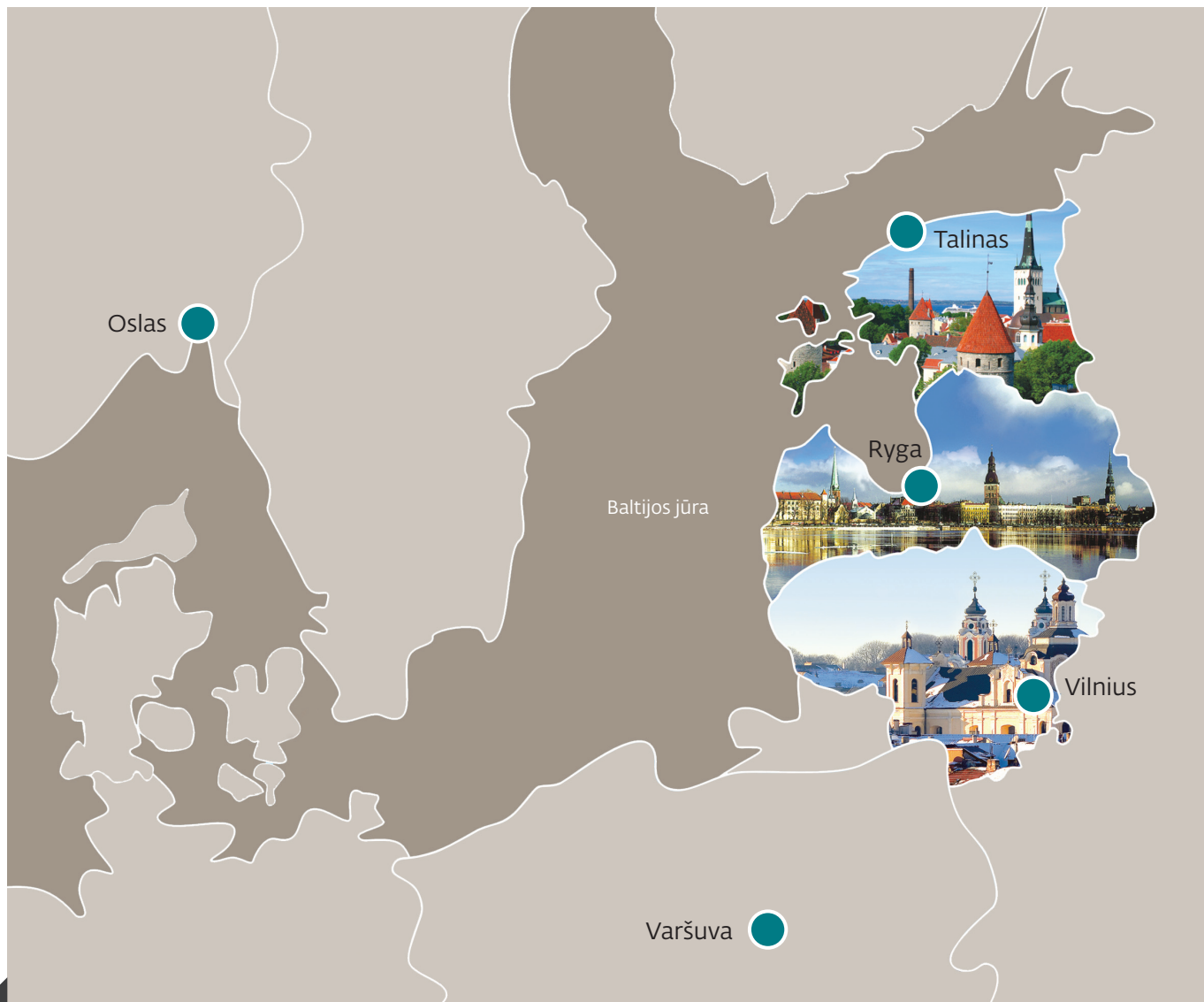

BALTIJOS ŠALIŲ EKONOMIKOS PERSPEKTYVOS

2011

ĮŽANGINIS ŽODIS

Sakoma, kad pastovu yra tik tai, kad viskas keičiasi. Siekdami savo tikslų šiais neramiais laikais negalime nuleisti rankų – turime susitaikyti su tuo, ko negalime pakeisti ir drąsiai keisti tai, ką galime.

Mūsų bankas pakeitė pavadinimą, kuris aiškiai rodo, kad priklausome stipriai Norvegijos finansinių paslaugų grupei. DNB įrodė, kad Baltijos šalims skiria daug dėmesio ir yra patikimas partneris ne tik gerais, bet ir sunkiais laikais. Pasitikime savo ilgalaikę strategiją taip, kaip ir Baltijos šalių ūkiu, kuris labai nukentėjo per krizę, tačiau pademonstravo neįtikėtiną gebėjimą atsitiesti ir toliau augti.

Tačiau pastarojo meto įvykiai Europos finansų rinkose nenuteikia optimistiškai. Visoms įmonėms tenka ieškoti papildomų būdų, kaip didinti efektyvumą ir aiškiai bei bliviai vertinti aplinkybes. Tad su malonumu pristatau naujausią DNB ekonominių tyrimų grupės leidinį apie trijų Baltijos šalių ekonomiką. Jame nagrinėjamos makroekonomikos aktualijos ir pateikiamos prognozės akcentuojant santykinę šalių stiprias ir silpnąsias puses.

Drąsiai pasitikime pokyčius ir ieškokime kelio į sėkmę drauge.

Terje Turnes
Baltijos šalių tarnybos vadovas

LEIDINĮ PARENGĖ EKONOMINIŲ TYRIMŲ PADALINYS BALTIJOS ŠALIMS

Jekaterina Rojaka
Vyriausioji ekonomistė Baltijos šalims
Ekonominių tyrimų padalinio vadovė
Tel.: +370 5 2393590, +370 612 73515, +370 685 47578
El. p.: jekaterina.rojaka@dnb.lt

Prof. hab. dr. Rimantas Rudzkis
Vyriausiasis analitikas
Tel.: +370 5 2393402, +370 686 59638
El. p.: rimantas.rudzkis@dnb.lt

Vytautė Pilipauskaitė
Analitikė
Tel.: +370 5 2393678, +370 612 73515
El. p.: vytaute.pilipauskaite@dnb.lt

Mindaugas Jurgelis
Analitikas
Tel.: +370 5 2393369, +370 618 79964
El. p.: mindaugas.jurgelis@dnb.lt

Skelbiant, dauginant ar platinant bet kokią šio leidinio informaciją, nuoroda į šaltinį būtina.
© AB DNB Bankas, 2011
Baltijos šalių ekonomikos perspektyvos

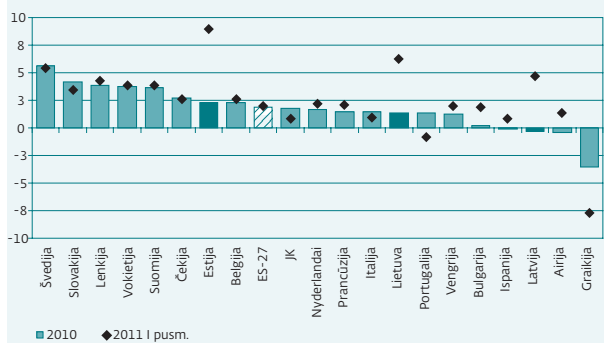
Turinys

1. Bendra makroekonomikos apžvalga -----	5
2. Lietuva -----	10
3. Latvija -----	15
4. Estija -----	19
Priedas -----	23
Pastabos ir komentarai -----	32

1. Bendra makroekonomikos apžvalga

Baltijos šalys 2009 m. tarp ES narių išsiskyrė didžiausiu ūkio nuosmikiu: palyginti su geriausiu rezultatu prieš krizę, tais metais sukurtas BVP palyginamosiomis kainomis Lietuvoje sumenko 15 proc., Estijoje – 17 proc., o Latvijoje – daugiau nei penktadaliu. Tačiau praėjusiais metais jų ekonomika pradėjo atsitiesti, o šiemet pagal realaus BVP augimo tempą visos šios trys valstybės drauge su Švedija sudaro lyderių grupę (žr. 1.1 diagramą). Naujausiomis Europos Komisijos prognozėmis Baltijos trijulė ES orkestre grieš pirmuoju smuiku ir 2012–2013 m.

1.1 diagrama
REALAUS BVP METINIS POKYTIS, PROC.

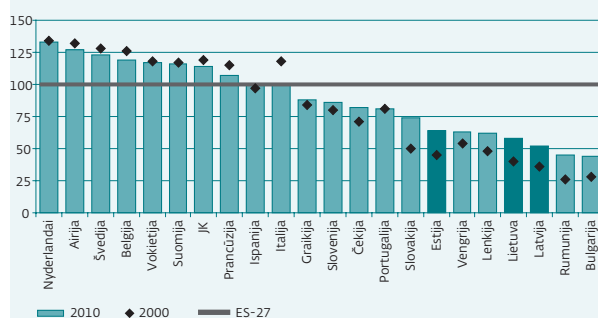

Šaltinis: Eurostat

BALTIJOS ŠALIMS PRIREIKS DAUGELIO METŲ ĮTEMPTO DARBO, NORINT PASIEKTI VIDUTINĮ ES EKONOMIKOS LYGĮ

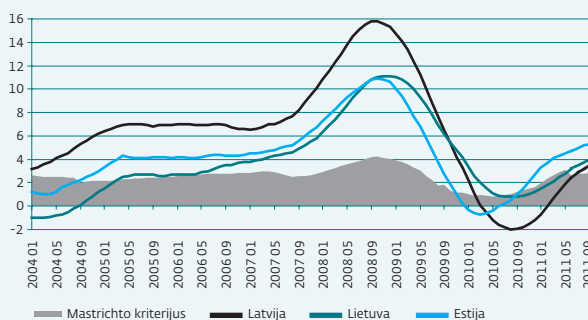
Lietuva, Latvija ir Estija visą pastarąjį dešimtmetį pasižymėjo dinamizmu ir per šį laikotarpį gerokai sumažino jų ekonomikos lygio atsilikimą nuo ES: 2010 m. sukurtas BVP dalis vienam gyventojui sudarė, skaičiuojant perkamosios galios standartais, atitinkamai 58, 52 ir 64 proc. Europos Sąjungos vidurkio (žr. 1.2 diagramą), tuo tarpu 2000 m. šie rodikliai buvo kone 1,5 karto žemesni. Konvergencijos procesas dėl minėto nuosmukio paskutinius kelis metus buvo sustojęs, o šiemet jis vėl įgauna pagreitį, bet norint pavyti ES senbuves pagal perkamąją galią teks įdėti dar daug pastangų. Nors Baltijos šalių ūkis žymiai dinamiškesnis nei visos Sąjungos, bet ir kainų augimas jose spartesnis (žr. 1.3 diagramą).

1.2 diagrama
BVP PERKAMOSIOS GALIOS STANDARTAIS, TENKANTIS VIENAM GYVENTOJUI (ES-27 = 100), PROC.

Šaltinis: Eurostat

1.3 diagrama
VIDUTINĖ METINĖ INFLIACIJA PAGAL SVKI, PROC.

Šaltinis: Eurostat

ESTIJA TAPO AKIVAIZDŽIA BALTIJOS ŠALIŲ LYDERE

Vidutinės pajamos apžvelgiamose šalyse kol kas išlieka kelis kartus mažesnės už Vakarų Europos rodiklius: 1.1 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad 2010 m. Latvijoje sukurtas BVP vienam gyventojui teko 8 tūkst. eurų (triskart mažiau nei ES), Lietuvos rodiklis buvo truputį didesnis, o Estijos beveik siekė 11 tūkst. eurų. Pastaroji šalis išsiskyrė ir geriausia valstybės finansų būkle, ženkliai aukštesniu sukaupytų tiesioginių užsienio investicijų (TUI) lygiu, didesniu vidutiniu darbo užmokesčiu ir mažiausia bedarbyste. Jos išskirtinumą pabrėžė ir šalies prisijungimas prie EBPO 2010 m. pabaigoje ir euro zonos 2011 m. pradžioje. Tai, kad Estija tapo ryškia Baltijos valstybių lydere,

1.1 lentelė

PAGRINDINIAI MAKROEKONOMINIAI RODIKLIAI

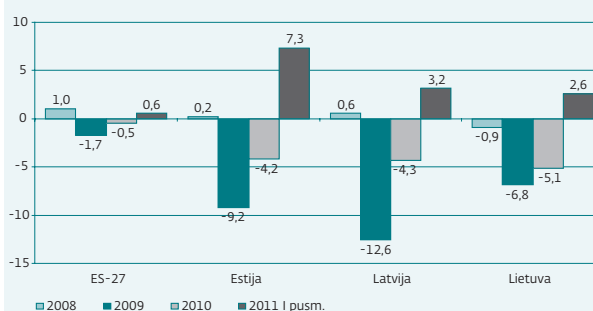
	ES-27	Estija	Latvija	Lietuva
BVP to metų kainomis, mlrd. eurų				
2009	11761,6	13,8	18,5	26,6
2010	12257,5	14,3	18,0	27,5
BVP, tenkantis vienam gyventojui, tūkst. eurų				
2009	23,5	10,3	8,2	8,0
2010	24,4	10,7	8,0	8,4
BVP, tenkantis vienam gyventojui, perkamosios galios standartais, tūkst. eurų				
2009	23,5	15,0	12,2	12,9
2010	24,4	15,7	12,6	14,2
Realaus BVP metinis pokytis, proc.				
2009	-4,3	-14,3	-17,7	-14,8
2010	1,9	2,3	-0,3	1,4
2011 I pusr.	2,0	8,9	4,6	6,2
Suderinto VKI metinis pokytis, laikotarpio pabaigoje, proc.				
2009	1,5	-1,9	-1,4	1,2
2010	2,7	5,4	2,4	3,6
2011 rugs.	3,3	5,4	4,5	4,7
Einamosios sąskaitos balansas, BVP proc.				
2009	-0,9	3,7	8,6	4,4
2010	-0,8	3,6	3,0	1,5
2011 I pusr.	-1,1	-0,2	1,0	-2,1
Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis, laikotarpio pabaigoje, eurai				
2009	:	634	456	477
2010	:	653	455	478
2011 I pusr.	:	685	468	475
Sezoniškai išlygintas harmonizuotas nedarbo lygis laikotarpio pabaigoje, proc.				
2009	9,5	16,2	20,1	16,0
2010	9,6	14,6	17,0	17,3
2011 I pusr.	9,5	12,8	16,1	15,5
Vidutinė metinė paskolų nacionaline valiuta palūkanų norma, laikotarpio pabaigoje, proc. ¹⁾				
2009	:	4,7	9,1	8,4
2010	:	4,6	7,4	5,5
2011 rugs.	:	4,7	7,3	5,5
Paskolos nefinansinėms korporacijoms ir namų ūkiams laikotarpio pabaigoje, BVP proc.				
2009	108,1 ²⁾	104,0	98,1	66,6
2010	107,4 ²⁾	96,0	94,0	59,3
Paskolos nefinansinėms korporacijoms ir namų ūkiams laikotarpio pabaigoje, metinis pokytis, proc.				
2009	-0,7 ²⁾	-4,0	-5,9	-7,1
2010	1,9 ²⁾	-4,6	-7,0	-7,9
2011 rugs.	2,3 ²⁾	-5,4	-7,6	-2,3
Valdžios sektoriaus biudžeto balansas, BVP proc.				
2009	-6,9	-2,0	-9,7	-9,5
2010	-6,6	0,2	-8,3	-7,0
2011 I pusr.	-4,8	1,3	-0,7	-6,3
Valdžios sektoriaus skola, BVP proc.				
2009	74,7	7,2	36,7	29,4
2010	80,2	6,7	44,7	38,0
2011 I pusr.	80,9	6,2	45,2	37,9
Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje, tenkančios vienam gyventojui, eurai				
2009	:	8696	3557	2872
2010	:	9179	3636	3174
Bendroji šalies skola užsieniui laikotarpio pabaigoje, BVP proc.				
2009	:	124,7	156,5	87,0
2010	:	115,2	165,4	87,4

sietina pirmiausia su geresniu valstybės valdymu ir strateginiu ekonomikos planavimu.

ŽEMAS DARBO PAJAMŲ AUGIMO TEMPAS IR DIDELĖ BEDARBYSTĖ SKATINA EMIGRACIJĄ IŠ LATVIJOS IR LIETUVOS

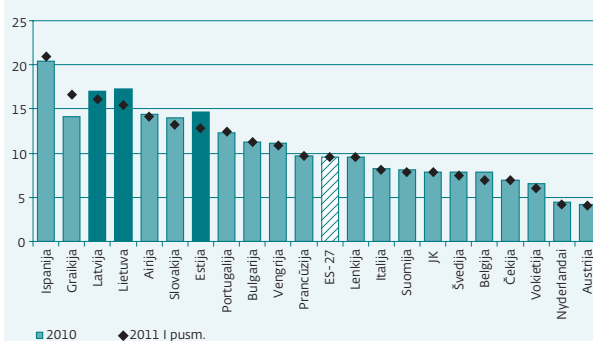
Šiomet ūkio plėtrai paspartėjus ėmė augti ir užimtųjų skaičius: pirmąjį pusmetį jų skaičius Lietuvoje ir Latvijoje buvo maždaug 3 proc. didesnis nei prieš metus, o Estijoje jis ūgtelėjo 7 proc. (žr. 1.4 diagramą). Vis tik ir šioje valstybėje š.m. viduryje nedarbo lygis dar išliko aukštas (ypač jaunimo tarpe), o Lietuvoje ir Latvijoje jis buvo didesnis už visų ES narių rodiklius išskyrus Ispaniją ir Graikiją (žr. 1.5 diagramą). Nors vidutiniai darbo kaštai Baltijos šalyse yra daug mažesni nei Vakarų Europoje, o gamyba ėmė kilti, bet dėl didelės bedarbystės atlyginimų augimas pernai ir pirmąjį š.m. pusmetį buvo kuklus ir nepilnai kompensavo vartojimo kainų didėjimą. Todėl dėsninga, kad Lietuvoje ir Latvijoje labai sustiprėjo gyventojų emigracija, ir tik Estijoje šis reiškinys neįgavo grėsmingo masto.

1.4 diagrama
UŽIMTŲJŲ SKAIČIUS, METINIS POKYTIS, PROC.

Šaltinis: Eurostat

1.5 diagrama
SEZONIŠKAI IŠLYGINTAS NEDARBO LYGIS LAIKOTARPIO PABAIGOJE, PROC.

Šaltinis: Eurostat

¹⁾ Estijai – apskaičiuotas svertinis paskolų nefinansinėms korporacijoms ir namų ūkiams palūkanų normų vidurkis; Latvijai – aritmetinis trumpalaikių ir ilgalaikių paskolų palūkanų normų vidurkis

²⁾ Euro zonoje

Šaltinis: Eurostat, nacionalinės šalių statistikos tarnybos, finansų ministerijos, centriniai bankai, TVF, ECB Data Warehouse

UŽSIENIO PREKYBA BALTIJOS ŠALYSE SUAKTYVĖJO IR TAPO LABIAU SUBALANSUOTA

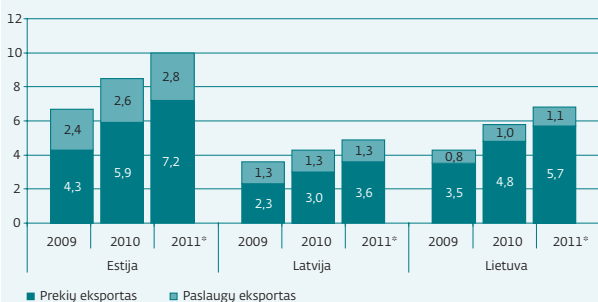
Visų apžvelgiamų šalių ekonomikos lokomotyvų pastaruoju metu yra eksportas. Pagal metinį prekių ir paslaugų eksporto prieaugį (palyginamosiomis kainomis) tiek pernai, tiek pirmąjį š.m. pusmetį Estija pirmavo tarp ES valstybių, po jos sekė Lietuva, o Latvijos rodiklis irgi buvo dviženklis (žr. 1.6 diagramą). Pagal vienam gyventojui tenkančią eksporto apimtį Estija gerokai lenkė likusias dvi valstybes. Kaip liudija 1.7 diagrama, ypač didelis atotrūkis paslaugų eksporte – Estijos rodiklis 2010 m. buvo beveik triskart didesnis nei Lietuvos. Tačiau pastaroji šalis pasižymėjo didžiausiu eksporto diversifikavimu pagal regionus – ES dalis bendrame Lietuvos prekių ir paslaugų eksporte šiemet smuko žemiau 60 proc., o išaugo NVS valstybių lyginamasis svoris. Turint omenyje prognozuojamą ES rinkos sąstingį, tai gerina Lietuvos ūkio perspektyvas. Palyginti su prieškriziniu laikotarpiu, pastaruoju metu Baltijos šalių užsienio prekyba labiau subalansuota – pernai nedidelį deficitą turėjo tik Lietuva, š.m. pirmąjį pusmetį Estijos užsienio prekybos saldas išliko teigiamas, o Latvijos ir Lietuvos rodikliai nors ir buvo neigiami, bet menki. Visų apžvelgiamų šalių einamųjų sąskaitų balansai 2010 m. pasižymėjo pertekliumi.

1.6 diagrama
PREKIŲ IR PASLAUGŲ EKSPORTAS (PALYGINAMOSIOMIS KAINOMIS), METINIS POKYTIS, PROC.

Šaltinis: Eurostat

1.7 diagrama
PREKIŲ IR PASLAUGŲ EKSPORTAS (TO METO KAINOMIS), TENKANTIS VIENAM GYVENTOJUI, TŪKST. EURŲ

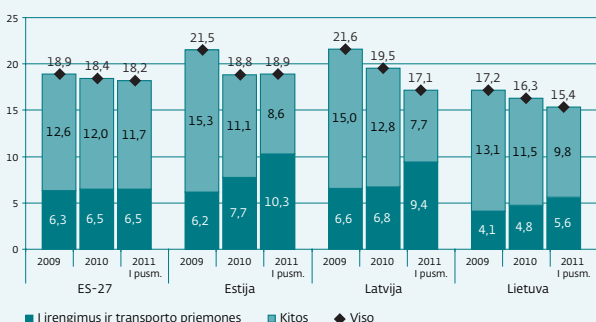
* Įvertis, apskaičiuotas remiantis pirmojo pusmečio duomenimis

Šaltinis: Eurostat

ŠIEMET INVESTICIJŲ GAUSĖJA, BET JŲ LYGIS BALTIJOS ŠALYSE IŠLIEKA GEROKAI MAŽESNIS NEI PRIEŠ KRIZĘ

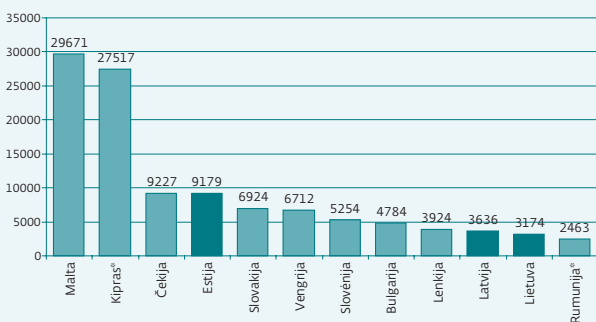
Ar šiemet stebimas spartus Baltijos šalių ekonomikos augimas išliks tvarus nemaža dalimi priklauso nuo investicinių procesų jose bei eksporto rinkų būklės. Deja, euro zonoje įsisiūbavo valstybių skolų krizė, o sumenkęs daugelio ES šalių konkurencingumas ir politikų nesutarimai neleidžia tikėtis greito problemos sprendimo – tai blogina verslo ir namų ūkių lūkesčius bei stabdo investicijas ES valstybėse. Be to, neišvengiamas šių šalių biudžeto išlaidų mažinimas smukdo vidaus vartojimą, todėl ES rinkos plėtra artimiausius kelis metus mažai tikėtina. Bet ir apžvelgiamoms šalims svarbi Rusijos ekonomika auga lėtakai, turint omenyje ją teigiamai veikiančias aukštas naftos kainas. Šioje situacijoje sparčiai Baltijos valstybių ūkio plėtrai būtinas investicijų aktyvėjimas ir vidaus rinkos atsigavimas. Tačiau sprendžiant pagal BVP struktūrą išlaidų metodu, kol kas materialinių investicijų lygis nagrinėjamose šalyse išliko gerokai žemesnis nei buvo prieš krizę (žr. 1.8 diagramą). Itin žemas išlaidų pagrindinio kapitalo formavimui lygis pastaruoju metu buvo Lietuvoje, o 1.9 diagrama rodo, kad ir pagal vienam gyventojui tenkančias sukauptas TUI šalis kartu su Latvija atsilieka nuo Estijos bei daugumos naujųjų ES narių.

1.8 diagrama
IŠLAIDŲ BENDRO PAGRINDINIO KAPITALO FORMAVIMUI, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

1.9 diagrama
TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS, TENKANČIOS VIENAM GYVENTOJUI, LAIKOTARPIO PABAIGOJE, EURAIS

* Gyventojų skaičius 2010 m. sausio 1 d.

Šaltinis: Eurostat

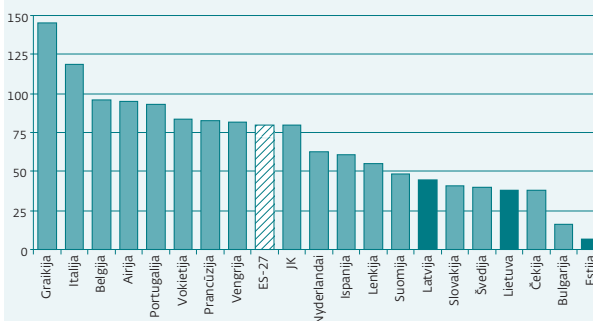
Menkas pastarojo meto investavimas į gamybos priemones sietinas su įmonių pelningumo kritimu bei griežtesne bankų politika išduodant paskolas – 1.13 diagrama liudija, kad 2008 m. gale išryškėjusi privačioms bendrovėms išduotų kreditų portfelio mažėjimo tendencija dar pilnai neišnyko. Nors bankai jau švelnina kreditavimo sąlygas, bet dėl neaiškių aplinkinių rinkų perspektyvų verslininkai šiuo metu nelinkę rizikuoti. Beje, Lietuvos įmonių ir gyventojų įsiskolinimo lygis yra gerokai mažesnis nei likusiose Baltijos šalyse, kas didina šios šalies ūkio augimo potencialą.

AKIVAIZDI FISKALINĖS DRAUSMĖS PAŽANGA LIETUVOJE IR LATVIJOJE DAR NEUŽTIKRINA VALSTYBĖS FINANSŲ TVARUMO

Prasidėjus pasaulio ekonomikos krizei buvo nuogąstaujama dėl Baltijos šalių valstybės finansų tvarumo. Tačiau praėjusieji metai parodė, kad jos biudžeto problemas sprendžia gan sėkmingai. Nors 2010 m. Lietuvos ir Latvijos fiskalinių deficitų santykiai su BVP buvo didoki, bet palyginti su 2009 m. pasiekta akivaizdi pažanga, o šiemet prognozuojamas jų sumažėjimas dar maždaug 2 proc. punktais. Atsižvelgiant į patirto ekonomikos nuosmukio mastą galima teigti, kad kitų ES valstybių fone Baltijos šalių pasiekimai konsoliduojant valstybės finansus verti pagyrimo (žr. 1.10 diagramą). Be to, visos trys šalys vis dar turi palyginti nedidelę valstybės skolą (žr. 1.11 diagramą), tačiau per pastaruosius kelerius metus Latvijoje ir Lietuvoje ji gerokai išaugo. Augantį pasitikėjimą Baltijos šalimis atspindi ir sumažėjusi jų vertybinių popierių draudimo kaina (žr. 1.12 diagramą) bei tai, kad pastaruoju metu visos pagrindinės tarptautinės reitingų agentūros – *Moody's*, *Standard & Poor's* ir *Fitch Ratings* – pagerino šių valstybių reitingus arba jų perspektyvas. Geriausius įvertinimus yra gavusi Estija, kuri nenustoja stebinti – tarp ES narių ji pernai išsiskyrė subalansuotu biudžetu ir menkute valstybės skola. Tuo tarpu Latvijai ir Lietuvai nusiraminti dar anksti – artimiausiais metais šioms šalims teks nemažai skolintis ankstesnių įsipareigojimų refinansavimui ir išdo deficito dengimui, o tarptautinės finansų rinkos šiuo metu labai nervingos. Jei valstybės finansų disci-

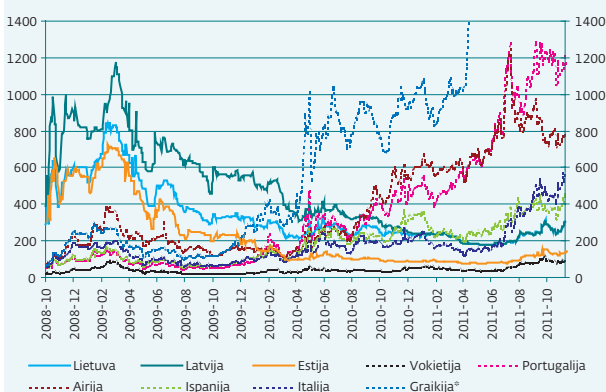
plina nors kiek sušlubuos, palankus požiūris į minėtas valstybes gali žaibiškai pasikeisti ir skolinimosi kaina išaugti.

1.11 diagrama
VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLA, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

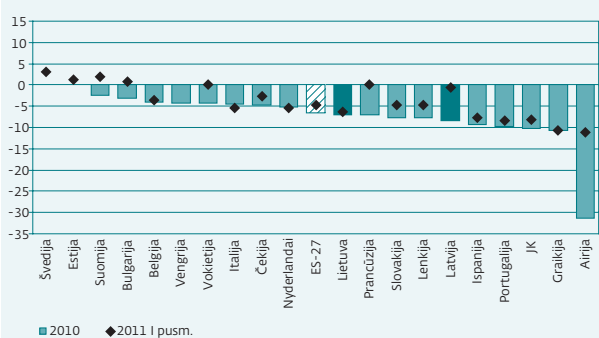
1.12 diagrama
APSIDRAUDIMO NUO ŠALIŲ NEMOKUMO RIZIKOS 5 M. SANDORIŲ KAINA, BAZINIAI PUNKTAI

* 2011 m. balandžio 18 d. Graikijos rodiklis viršijo 1400 b.p. ribą ir buvo 1424,439; š.m. lapkričio 16 d. siekė 5560,820 b.p.

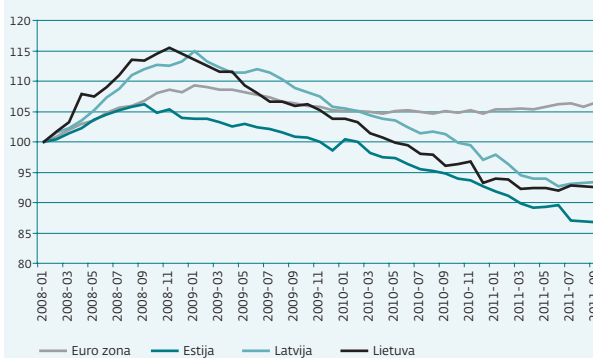
Šaltinis: Reuters EcoWin

1.10 diagrama
VALDŽIOS SEKTORIAUS BIUDŽETO BALANSAS, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

1.13 diagrama
PASKOLŲ NEFINANSINĖMS ĮMONĖMS PORTFELIS, 2008-01 = 100 PROC.

Šaltinis: ECB

1.2 lentelė
PAGRINDINIŲ MAKROEKONOMINIŲ RODIKLIŲ PROGNOZĖS

	Lietuva			Latvija			Estija		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Realus BVP augimo tempai, proc.	6,0	2,5	3,0	5,0	2,5	3,0	7,5	3,0	5,0
Einamosios sąskaitos balansas, BVP proc.	-1,0	-2,0	-3,0	0,0	-2,0	-3,0	0,0	-1,0	-2,0
Suderinto VKI metiniai pokyčiai, proc. ¹⁾	4,0	3,0	2,5	4,0	2,5	2,5	5,0	3,5	3,0
Vidutinio mėnesinio neto darbo užmokesčio metiniai pokyčiai, proc. ¹⁾	3,0	4,0	4,0	4,0	3,0	4,0	5,0	4,0	4,5
Suderintas nedarbo lygis, proc. ¹⁾	14,0	12,0	10,0	15,0	13,0	11,0	10,0	9,0	7,0
Valdžios sektoriaus biudžeto deficitai, BVP proc.	-4,5	-3,5	-3,0	-4,0	-3,0	-3,0	0,5	-2,0	-1,0

¹⁾ Laikotarpio pabaigoje

Šaltinis: DNB

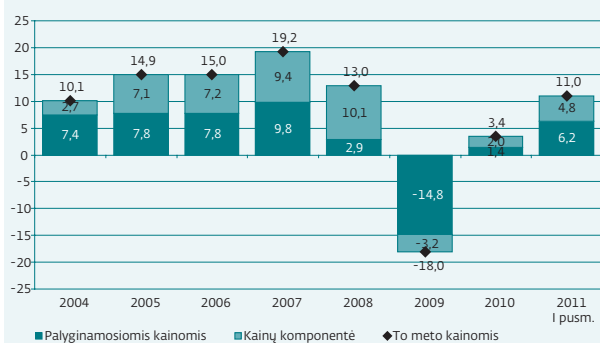
Artimiausios Baltijos šalių perspektyvos tarytum yra neblogos, nors neapibrėžtumo laipsnis labai didelis – visos trys šalys pasižymi didele priklausomybe nuo aplinkinių rinkų, kurių būsima raida skendi migloje. Jei ES valstybių skolos krizė bus sėkmingai sprendžiama, neabejotina, kad kitąmet Baltijos šalių ūkis augs. Remiantis šiuo scenarijumi sudarytos progno-

zės pateiktos 1.2 lentelėje. Deja, sukaupta gan liūdna patirtis verčia svarstyti ir alternatyvas – ne ką mažiau tikėtina, kad ES politiniai lyderiai nesugebės susitarti tarpusavyje ir greitai priimti pakankamai radikalius sprendimus. Tuo atveju Europos Sąjungos ūkis kelerius metus patirs sąstingį ar net recesiją, o Baltijos valstybės susidurs su dideliais sunkumais.

2. Lietuva

Dėka atsigauančio eksporto bendras Lietuvos ūkio plėtros rodiklis pernai buvo teigiamas – naujausiais duomenimis bendrojo vidaus produkto pokytis palyginamosiomis kainomis siekė 1,4 proc. To meto kainomis BVP buvo sukurta už 27,5 mlrd. eurų arba 3,4 proc. daugiau nei 2009 m. – reikšmingą dalį nominalaus BVP prieaugio užtikrino pakilusios gamintojų kainos (žr. 2.1 diagramą). Lietuvoje mažėjant žmonių, vienam gyventojui tenkanti BVP dalis padidėjo ženkliau – per 5 proc. iki 8,4 tūkst. eurų. Praėjusių metų Lietuvos rodiklis, Statistikos departamento apskaičiuotas perkamosios galios standartais, ūgtelėjo daugiau nei 3 p.p. ir viršijo 58 proc. ES vidurkio. Sprendžiant pagal preliminarinius paskutiniojo gyventojų surašymo duomenis, šis rodiklis veikiausiai yra aukštesnis ir bus padidintas, kai mažėjimo linkme bus oficialiai patikslintas šalies gyventojų skaičius. **2011 metais Lietuvos ekonomikos augimas gerokai paspartėjo – per pirmus tris ketvirčius sukurto realaus BVP metinis prieaugis išankstiniu vertinimu sudarė 6,3 proc.**

2.1 diagrama
LIETUVOS BVP METINIS POKYTIS, PROC.

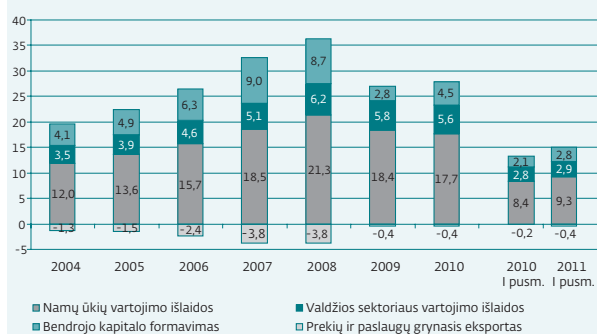

Šaltinis: Eurostat

PRIE Į PRIEKĮ LIETUVOS ŪKĮ TRAUKIANČIO EKSPORTO ŠIEMET PRISIDĖJO INVESTICIJOS

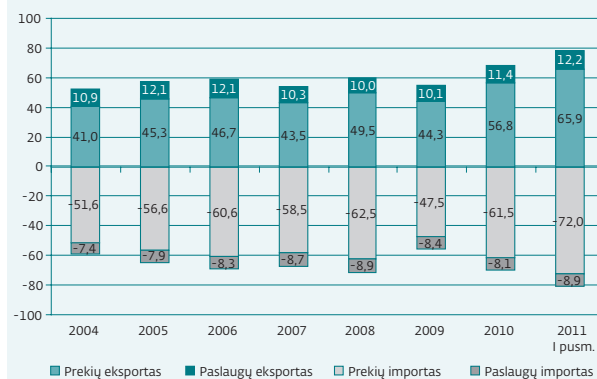
Lygindami BVP struktūrą prieškriziniais 2007 m. ir 2010 m. matome, kad per trejus metus eksporto dalis išaugo nuo 53,8 iki 68,3 proc., o bendrojo kapitalo formavimo rodiklis smuko nuo 31,2 iki 16,4 proc. Kitų komponentų lyginamieji svoriai pakito daug mažiau. Praėjusiais metais, palyginti su 2009 m., tiek namų ūkių, tiek valdžios sektoriaus (angl. General government) vartojimas kiek sumenko, o ženkliai padidėjo eksporto ir importo apimtys (žr. 2.2–2.3 diagramas). Gerokai ūgtelėjo ir

2.2 diagrama
LIETUVOS BVP KOMPONENTAI, SKAIČIUOJANT IŠLAIDŲ METODU, MLRD. EURŲ

Šaltinis: Eurostat

2.3 diagrama
LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA, DALIS BVP, PROC.

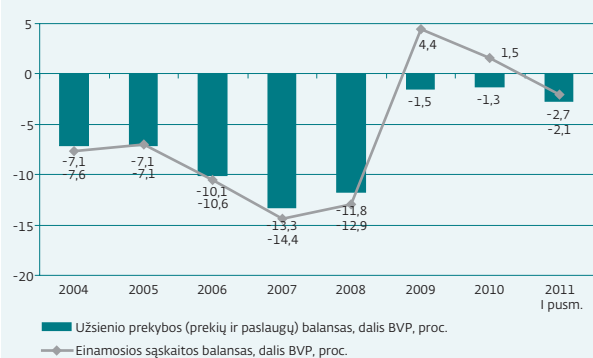

Šaltinis: Eurostat

išlaidos bendrojo kapitalo formavimui ką lėmė ne materialinių investicijų prieaugis, bet 2009 m. įvykęs atsargų smukimas. Tuo tarpu š.m. pirmąjį pusmetį pastarųjų išlaidų kilimą jau lėmė pagrindinio kapitalo dedamoji, sparčiai augo ir visi kiti minėti BVP komponentai. Deja, blogėjant lūkesčiams kitąmet išlaikyti spartų investicijų augimo tempą bus gerokai sudėtingiau – juos palaikys nebet rekordinė iš ES struktūrinių fondų skiriama lėšų suma.

Pastaruoju metu pagrindiniais Lietuvos ūkio varikliais yra apie 60 proc. produkcijos eksportuojanti apdirbamoji pramonė, transportas ir vidaus prekyba (ypač didmeninė). Praėjusiais metais šioms veikloms teko maždaug pusė šalyje sukurtos

2.4 diagrama
LIETUVOS EINAMOSIOS SĄSKAITOS IR UŽSIENIO PREKYBOS
(PREKIŲ IR PASLAUGŲ) BALANSAI, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

pridėtinės vertės: atitinkamai 18,8, 18,4 ir 11,7 proc. (žr. P1 lentelę) – gerokai daugiau nei vidutiniškai ES. Visi šie sektoriai pirmąjį š.m. pusmetį padidino plėtros tempą, sparčiai augti ėmė ir statyba (žr. P2 lentelę), kuri per 2009–2010 m. sumenko beveik dvigubai.

Skaičiuojant palyginamosiomis kainomis, praėjusiais metais Lietuvos prekių ir paslaugų eksporto apimtis išaugo 17,4 proc. ir viršijo prieškrizinį maksimumą, o pirmąjį š.m. pusmetį augimo tempas viršijo penktadalį. Pastarąjį laikotarpį vidutiniškai kas mėnesį vienam gyventojui teko eksportuoti prekių ir paslaugų už beveik 500 ir 100 eurų – atitinkamai 18-a ir 23-a vietas tarp 27 ES valstybių. Šie rodikliai išryškina silpną Lietuvos vietą – menką paslaugų eksportą (išskyrus transporto paslaugas, kurių užsieniui suteikiama sąlyginai daug). Tačiau pirmąjį š.m. pusmetį pagal paslaugų eksporto metinį prieaugį Lietuva pirmavo ES, ženkliai lenkdama visas likusias nares. Nepaisant minėto eksporto spurto ir perteklinio paslaugų balanso, šalies užsienio prekybos (prekių ir paslaugų) bendras saldas tiek pernai, tiek šiemet išliko neigiamas (žr. 2.3–2.4 diagramas). Tačiau kitaip nei prieš krizę, užsienio prekybos deficitas buvo menkas, o nuo jo nedaug skyrėsi einamosios sąskaitos deficitas.

PAGRINDINIS PREKYBOS PARTNERIS – ES, IŠAUGO NVS SVARBA

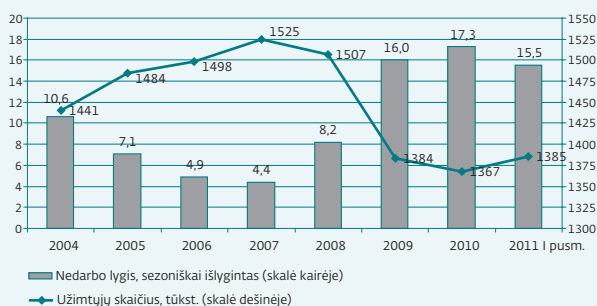
Pastarąjį dešimtmetį eksportuotų prekių pagrindine rinka buvo ES – pernai jai teko apie 61 proc. viso Lietuvos prekių eksporto ir beveik 57 proc. importo (žr. P5, P6 lenteles) – per metus šie rodikliai sumažėjo atitinkamai 3,3 ir 2,5 p.p. Tuo tarpu NVS lyginamasis svoris Lietuvos užsienio prekyboje maždaug tiek pat išaugo, šiam regionui teko 27 proc. išvežtų prekių ir apie 35 proc. įvežtų. Didžiausio Lietuvos užsienio prekybos partnerio poziciją sustiprino Rusija, kurios dalys prekių eksporte ir importe praėjusiais metais ženkliai ūgtelėjo iki atitinkamai 15,7 ir 32,6 proc. Nagrinėjant prekes be mineralinio kuro (MK), eksportas į šią šalį išaugo 57 proc., o jos lyginamasis svoris viršijo penktadalį, tačiau Rusijos lyderystę lėmė reeksportas – tarp į šią šalį išvežtų prekių tik mažiau nei ketvirtadalis buvo pagamintos Lietuvoje. Tuo tarpu eksportas į ES padidėjo

nuosaikiau – 22,5 proc. ir šio regiono atitinkama dalis bendrame prekių be MK eksporte nukrito 3,4 p.p. iki 59 proc. 2010 m., o š.m. pirmąjį pusmetį nusileido iki 56 proc. Dėl stiprios konkurencijos pastarojoje rinkoje ir neaiškių Vakarų Europos ekonomikos perspektyvų, ES lyginamasis svoris Lietuvos eksporte artimiausiais metais veikiausiai nekils. Tarp ES narių išsiskyrė Vokietija – 2010 m. jai teko beveik 12 proc. išvežtų prekių (skaičiuojant be MK), o jei apsiriboti lietuviškos kilmės produkcija, tai šios šalies lyginamasis svoris sudarė beveik 17 proc. Toliau rikiavosi Rusija, Švedija, Latvija, Lenkija, kurių rodikliai buvo gerokai mažesni: 7,5–6,3 proc. **Siekiant tvaraus eksporto augimo, Lietuvai, kaip ir kitoms Baltijos šalims, reikėtų intensyvuoti skverbimąsi į augančias rinkas, nes šiuo metu rimtų problemų turintiems ES ir NVS regionams drauge tenka per 90 proc. prekių eksporto.**

DARBO RINKA ATSIGAUNA PO REKORDINIO NUOSMUKIO

Nepaisant prasidėjusio gamybos atsigavimo, vidutinis metinis bedarbių skaičius (Statistikos departamento darbo jėgos tyrimo duomenimis) pernai išaugo beveik 30 proc., o palyginti su 2007 m., pašoko daugiau nei keturis kartus iki 291 tūkst. Nedarbo lygis pakilo į neregėtą aukštumą – metų pabaigoje jis viršijo 17 proc. Tarp ES šalių tik Ispanija turėjo dar blogesnę rodiklį, darbo neturėjo maždaug kas trečias dirbti siekiantis jaunuolis (iki 24 m. amžiaus). Užimtųjų skaičius, užpernai kritęs beveik 7 proc., 2010 m. susitraukė dar 5,1 proc. ir pasiekė žemiausią per visą atkurtos Lietuvos nepriklausomybės istoriją lygį – 1344 tūkst. (žr. 2.5 diagramą, P4 lenteles). Perskaičiavus darbuotojų skaičių į dirbančius visą darbo dieną šis rodiklis, palyginti su prieškriziniais 2007 m., sumenko per 18 proc. Šiemet padėtis darbo rinkoje pagaliau ėmė gerėti: antrąjį š.m. ketvirtį užimtųjų skaičius buvo 4,3 proc. didesnis nei prieš metus, o nedarbo lygis smuktelėjo iki 15,5 proc. Bedarbystę mažino ne tik naujų darbo vietų kūrimas bet ir stipri gyventojų emigracija (žr. 2.10 diagramą). Statistikos departamento duomenimis, per š.m. sausio–spalio mėn. Lietuvoje gyventojų skaičius sumažėjo 41 tūkst. arba 1,3 proc. **Tikimės, kad nedarbo lygis Lietuvoje 2011 m. pabaigoje sumenkės iki 14 proc., o kitąmet, apmažėjus emigracijos srautams, nusileis iki 12 proc.**

2.5 diagrama
LIETUVOS DARBO RINKOS RODIKLIAI, LAIKOTARPIO PABAIGOJE

Šaltinis: Eurostat

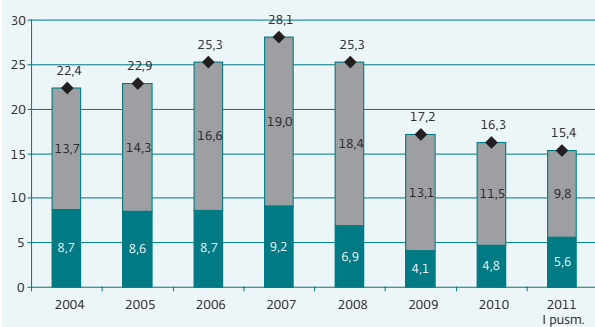
ATLYGINIMAI ŠALYJE TURĖTŲ AUGTI

Realus vidutinis darbo užmokestis pastaruosiu metu smuko: paskutinįjį 2010 m. ketvirtį jis krito apie 3 proc., o š.m. viduryje buvo maždaug 2 proc. mažesnis nei prieš metus. Vidutinis darbo užmokestis (bruto) praėjusių metų pabaigoje buvo panašus kaip ir prieš metus, o š.m. antrąjį ketvirtį pasistiebė 2,5 proc. ir siekė 610 eurų (po mokesčių 475 eurus), tačiau šis prieaugis nekompensavo infliacijos. Suderintas vartojimo kainų indeksas per 2010 m. padidėjo 3,6 proc. – ypač pabrango maistas, elektros energija, dujos ir kitas kuras bei transporto paslaugos. Šiomet infliacija sustiprėjo – birželį minėto indekso metinis pokytis sudarė 4,8 proc. Tačiau naujausi duomenys leidžia tikėtis, kad metų gale infliacijos rodiklis kiek sumenks, todėl realus darbo užmokestis gali viršyti pernykštį dydį. Nors itin spartaus nedarbo susitraukimo Lietuvoje artimiausiais metais nenumatoma, darbdaviai susiduria su vis didėjančiu spaudimu kelti atlyginimus. Dabartinis aukštas nedarbo lygis yra didele dalimi struktūrinis: profesinis darbo jėgos paklausos ir pasiūlos neatitikimas pasireiškia aštrėjančia kvalifikuotų darbuotojų stoka. Be to, palankias sąlygas atlyginimams augti sudaro gerėjantis bendrovių veiklos pelningumas ir kylantis darbo našumas. Kelerius metus iš eilės vidutinio darbo užmokesčio metiniai pokyčiai Lietuvoje buvo didesni nei produktyvumo rodiklių, tačiau pernai ši tendencija pasikeitė – darbo sąnaudos neaugo, o vienam užimtajam tenkanti sukurta pridėtinė vertė to meto kainomis pakilo apie 9 proc.

INVESTICIJŲ LYGIS NEPAKANKAMAS SPARČIAM ŪKIO AUGIMUI UŽTIKRINTI

Tolesnis spartus darbo našumo kilimas siejamas su investicijų gausėjimu. Deja, 2.6 diagrama rodo, kad 2009 ir 2010 m. išlaidos pagrindinio kapitalo formavimui buvo menkos – 17,2 ir 16,3 proc. BVP. Ūkio konkurencingumui ypač svarbių investicijų į produktyvias gamybos priemones (mašinas, įrengimus ir transporto priemones) santykis su BVP pernai šiek tiek pakilo, tačiau tesudarė 4,8 proc. – ženkliai mažiau nei daugumoje naujųjų ES narių. Pirmąjį š.m. pusmetį pastarasis rodiklis siekė 5,6 proc. – 2 p.p. daugiau nei prieš metus. Taigi materialinių

2.6 diagrama
LIETUVOS INVESTICIJŲ Į PAGRINDINIO KAPITALO FORMAVIMĄ DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

2.7 diagrama
LIETUVOS TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ SRAUTAS, MLN. EURŲ

Šaltinis: Eurostat

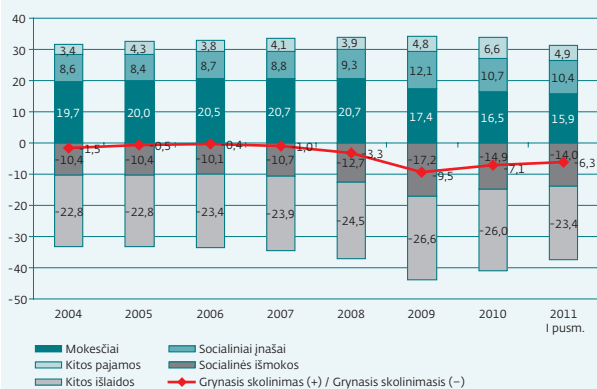
investicijų atsigravimo tendencija šiemet sustiprėjo, bet iki prieškrizinio lygio dar toli.

Nedžiugina ir tiesioginių užsienio investicijų duomenys: pernai grynųjų TUI srautas išliko menkas ir sudarė 508 mln. eurų (žr. 2.7 diagramą). Nors tai geresnis rezultatas nei užpernai, kai šis rodiklis buvo neigiamas, bet statistika liudija, kad per paskutinius dvejus metus Estija šių investicijų pritraukė žymiai daugiau. Itin svarbus TUI srautas į akcinį kapitalą Lietuvoje praėjusiais metais siekė 196 mln. eurų, o pirmąjį š.m. pusmetį buvo nežymus (žr. 2.7 diagramą).

BIUDŽETO DEFICITAS SĖKMINGAI MAŽINAMAS

Apžvelgdami valstybės finansus matome, kad Vyriausybės pastangos sumažinti skylę Lietuvos ižde buvo vaisingos – pernai šalies fiskalinis deficitas sumenko maždaug ketvirtadaliu iki 7 proc. BVP. Nors šis rodiklis išliko aukštas, bet turint omenyje 2009 m. patirto ūkio nuosmukio ir bedarbybės mastą tai neblogas rezultatas – tarp ES narių net devynios valstybės pademonstravo prastesnį balansą, nors visų jų ekonomikos, išskyrus Latvijos, per krizę susitraukė gerokai mažiau nei Lietuvos. Dalinį valstybės finansų konsolidavimą lėmė valdžios sektoriaus išlaidų sumažinimas, kurių santykis su BVP susitraukė beveik 3 p. p. iki 40,9 proc. Šiek tiek žemesnis šių išlaidų lygis buvo tik Liuksemburge, Slovakijoje, Rumunijoje ir Estijoje, o Bulgarijoje jis nesiekė 38 proc. Nors visų Lietuvos valdžios sektoriaus pajamų kiek pagausėjo, jų santykis su BVP 2010 m. buvo nežymiai mažesnis nei prieš metus ir sudarė 33,8 proc. (žr. 2.8 diagramą) – menkesnis valstybės pajamų lygis buvo tik Slovakijoje. Atnaujintoje konvergencijos programoje numatoma, kad šalies fiskalinio deficito santykis su BVP šiemet nukris iki 5,3 proc., 2012 m. nesieks 3 proc. ir toliau mažės 2013–2014 m. Naujausi statistiniai duomenys liudija, kad šis planas vykdomas – š.m. pirmąjį pusmetį fiskalinis deficitas siekė 6,3 proc. BVP ir buvo 2 p.p. menkesnis nei prieš metus. Tačiau kitų metų tikslo įgyvendinimas, dėl prastėjančios makroekonominės aplinkos ir augsiančių išlaidų skolos aptaravimui, pareikalaus gerokai daugiau pastangų.

2.8 diagrama
LIETUVOS VALDŽIOS SEKTORIAUS PAJAMOS, IŠLAIDOS, DEFICITAS/
PERTEKLIUS, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

VALSTYBĖS SKOLA IMA KELTI NERIMĄ

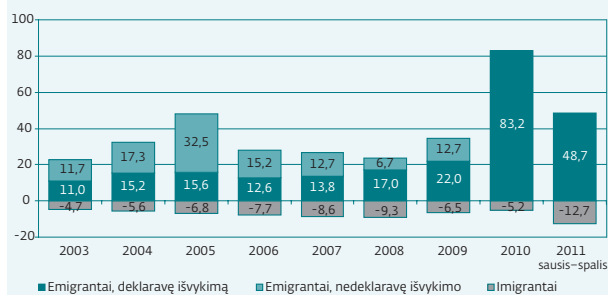
Vienas iš nedaugelių palankių šalies ūkio raidai veiksnių yra žemas valstybės skolos santykis su BVP, kuris išlieka vienas mažiausių Europos Sąjungoje, nors paskutinius dvejus metus jis augo itin sparčiai (žr. 2.9 diagramą). Per 2009 m. šis rodiklis beveik padvigubėjo iki 29,4 proc., o praėjusių metų gale pasiekė 38 proc. Jei tendencija nepasikeistų, minėtos skolos aptarnavimo išlaidos ilginiui taptų nepakeliamos – jos išaugtų ne tik dėl didesnės skolos apimtys, bet ir brangesnio skolinimosi, nes pasitikėjimas Lietuvos mokumu sušlubuotų. Be to, dėl infliacijos ES bei JAV centriniai bankai tolimesnėje ateityje pradės pinigų politikos griežtinimo ciklą, todėl vidutinės paskolų palūkanos pasaulyje neišvengiamai kils. Todėl Vyriausybė siekia palankesnio scenarijaus ir artimiausiems keleriems metams planuoja nuosaičių valstybės skolos rodiklio mažėjimą. Finansų ministerija tikisi, kad 2012 m. gale ši skola turėtų nesiekti 38 proc. BVP. Būtų puiku, jei Vyriausybė šį tikslą pasiektų, tačiau anksesnė patirtis rodo, kad rinkimų į Seimą metais veržtis diržus nesiseka. Kol kas tarptautinės finansų rinkos demonstruoja tikėjimą Lietuvos gebėjimu valdyti situaciją – 2011 m. lapkritį buvo gan sėkmingai išplatinta 750 mln. JAV dolerių vertės

2.9 diagrama
LIETUVOS VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLA, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2.10 diagrama
LIETUVOS MIGRACIJOS RODIKLIAI, TŪKST. GYV.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

10 metų trukmės obligacijų emisija, kurios metinis kuponas yra 6,125 procento.

SOCIALINIO DRAUDIMO SISTEMOS PROBLEMOMS SPRĘSTI REIKALINGOS STRUKTŪRINĖS REFORMOS

Jau senokai rengiamos Valstybinio socialinio draudimo fondo reformos gairės šiemet pagaliau pasiekė Seimą, kuris joms pritarė. Numatoma atskirti bazinę senatvės pensijos dalį nuo valstybinio socialinio draudimo ir mokėti ją iš valstybės biudžeto, siekti, kad išmokos daugiau priklausytų nuo sumokėtų įmokų, laipsniškai iki 65 m. didinti pensinį amžių. Nors pastarasis siūlymas populiarus daugelyje ES šalių, tačiau yra abejotinas, nes didina nedarbo lygį, smukdo konkurencingumą ir apsunkina jaunimo įdarbinimą. Vidutinė gyvenimo trukmė Lietuvoje ženkliai mažesnė nei išsivysčiusiose šalyse, todėl ilginant pensinį amžių būtina liberalizuoti išankstinio išėjimo į pensiją sąlygas. Apskritai efektyviausiai Sodros problemas išspręstų spartus ekonomikos augimas, o sąlygų tam kūrimas turėtų būti valdžios prioritetas. Norint užtikrinti valstybės finansų tvarumą, reikia skirti daugiau dėmesio gamybos ir investicijų skatinimui, viešojo sektoriaus pertvarkai bei kruopštesniam valstybės išlaidų infrastruktūriniais projektams planavimui, siekiant kuo didesnio jų ekonominio efektyvumo.

KONKURENCINGUMO DIDINIMAS – SVARBIAUSIA TVARAUS EKONOMIKOS AUGIMO SĄLYGA

Ilgalaikės šalies ūkio perspektyvos ištis kelia nerimą. Sukaupta patirtis liudija, kad atvira nedidukė Lietuvos ekonomika yra itin jautri paklausos pokyčiams ES ir NVS rinkose. Naujos recesijos ES atveju neigiamas poveikis šalies ūkio plėtrai būtų stiprus, nors jį galėtų kompensuoti investicijų augimas ir konkurencingumo kilimas. Tačiau tam reikalinga nuosekli, energinga ir kryptinga valstybės politika, kurios kol kas pasigendama. Vyriausybė tarytum nustatė tinkamas veiklos gaires ir mėgina jas įgyvendinti, bet pažanga kol kas menkoka – tai liudija tiek verslo apklausų, tiek tarptautinių konkurencingumo tyrimų rezultatai. Apžvelkime Pasaulio ekonomikos forumo (PEF) naujausiame tyrime Lietuvai skirtas vietas tarp 142 nagrinėtų šalių tose srityse, kur mūsų rodikliai prasti (skliaustuose patei-

kiama prieš metus užimta pozicija). Bendras Lietuvos įvertis yra patenkinamas ir rodo progresą – 44 (47), tačiau daugumoje su valstybės institucijomis siejamų sričių rezultatai gerokai blogesni: mokesčių sudėtingumas ir poveikis – 124 (buvo 126 – problema ne pagrindiniuose tarifuose, kurie Lietuvoje nuosaikūs, reikia paprastesnės mokesčių sistemos), TUI reguliavimo įtaka ekonomikai – 113 (124), administracinio reguliavimo našta – 111 (115), valstybės lėšų švaistymas – 104 (117), biudžeto deficitas – 123 (123), darbo rinkos lankstumas – 117 (107), protų nutekėjimas 117 (110), banko paskolų gavimo gali-

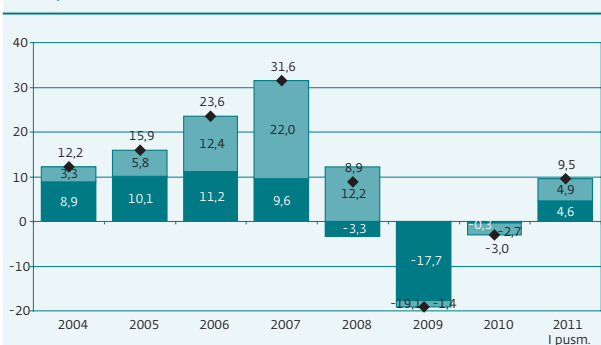
mybės – 114 (112), rizikos kapitalo prieinamumas – 101 (103), klasterių išvystymas – 114 (105). Pastarajai sričiai valstybė deklaruoja paramą, tačiau realybėje pažangos nėra.

Manome, kad siekiant šalies ekonomikos tvaraus spartaus augimo būtina rengti ir pradėti įgyvendinti verslo aplinkos ir viešojo sektoriaus plačios pertvarkos planą, o konkurencingumo skatinimas turėtų tapti pagrindiniu Vyriausybės ir verslo prioritetu.

3. Latvija

Patyrusi didžiausią tarp ES šalių nuosmukį 2008–2009 m. pernai Latvijos ekonomika stabilizavosi, o šiemet demonstruoja spartėjančią plėtrą. Metinis bendrojo vidaus produkto pokytis palyginamosiomis kainomis 2010 m. buvo nežymus, tuo tarpu š.m. pirmųjų trijų ketvirčių negalutiniai duomenys rodo vidutinį 5 proc. prieaugį ir kas ketvirtį augimo tempas vis didėjo. To meto kainomis BVP pernai buvo sukurta už 18,0 mlrd. eurų arba beveik 3 proc. mažiau nei 2009 m. – smukimą lėmė neigiamas defliatoriaus pokytis (žr. 3.1 diagramą). Vienam gyventojui tenkanti BVP dalis nusileido iki 8,0 tūkst. eurų, o apskaičiuota perkamosios galios standartais sumenko nežymiai ir siekė nepilnus 52 proc. ES vidurkio. Aukščiausią lygį pastarasis rodiklis buvo pasiekęs 2008 m. – 56 proc., o prieš dešimtmetį jis tesudarė 36 proc. Tačiau įvertinus preliminarinius gyventojų surašymo duomenis, šis rodiklis gali ūgtelti kelias proc. punktus.

3.1 diagrama
LATVIJOS BVP METINIS POKYTIS, PROC.

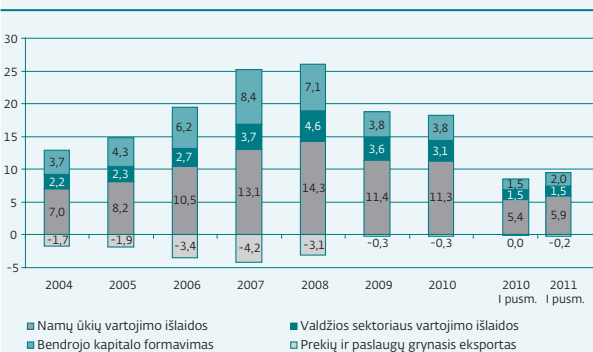

Šaltinis: Eurostat

LATVIJOS ŪKIS SUAKTYVĖJO IR TAPO LABIAU SUBALANSUOTAS

BVP komponentai išlaidų metodu to meto kainomis pateikti 3.2 diagramoje. Praėjusiais metais, palyginti su 2009 m., namų ūkių vartojimas ir išlaidos bendrojo kapitalo formavimui sumenko nežymiai, valdžios sektoriaus (angl. General government) vartojimo išlaidos smuko ženkliai – 13 proc., o gerokai padidėjo eksportas bei importas (prekių ir paslaugų): 19 ir 18 proc. Po smarkaus sumažėjimo 2009 m., pernai prekių atsargos kiekis ūgtelėjo, tuo tarpu išlaidos pagrindinio kapitalo formavimui buvo per 12 proc. kuklesnės nei prieš metus, o palyginti su 2007 m. jos smuko daugiau nei

3.2 diagrama
LATVIJOS BVP KOMPONENTAI, SKAIČIUOJANT IŠLAIDŲ METODU, MLRD. EURŲ

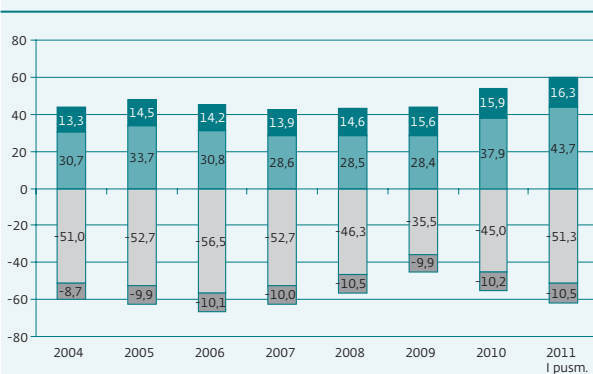

Šaltinis: Eurostat

dvigubai. Lygindami BVP struktūrą prieškriziniais 2007 m. ir 2010 m. matome žymius pokyčius: eksporto dalis išaugo nuo 42,5 iki 53,8 proc., importo – sumenko nuo 62,6 iki 55,2 proc. (žr. 3.3 diagramą), o išlaidų bendrojo kapitalo formavimui rodiklis smuko žemiau 21 proc. – per trejus metus jis sumažėjo beveik dvigubai. Tuo tarpu pirmąjį š.m. pusmetį ekonomikos augimas akivaizdus – visi minėti BVP komponentai buvo didesni nei prieš metus. Kukliausiai pakilo valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos – 2,5 proc., namų ūkių rodiklis padidėjo apie 9 proc., o išlaidos bendrojo kapitalo formavimui, eksportas ir bei importas ūgtelėjo apie 30 proc. Viso nominalaus BVP prieaugis siekė 9,5 proc., bet maždaug pusę jo lėmė kainų pokyčiai. Ateinančiais metais Latvijos ūkio plėtra bus labiau subalan-

15

3.3 diagrama
LATVIJOS UŽSIENIO PREKYBA, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

suota: numatomą eksporto augimo tempų mažėjimą atsvėrs į vidaus rinką nukreiptų veiklų aktyvėjimas, gausi ES parama skatins statybų sektoriaus atsigavimą. Laukiame, kad 2012 m. realaus BVP augimas sieks apie 2,5 proc. – ženkliai mažiau nei šiemet, bet ir šis rodiklis bus neblogas kitų ES šalių fone.

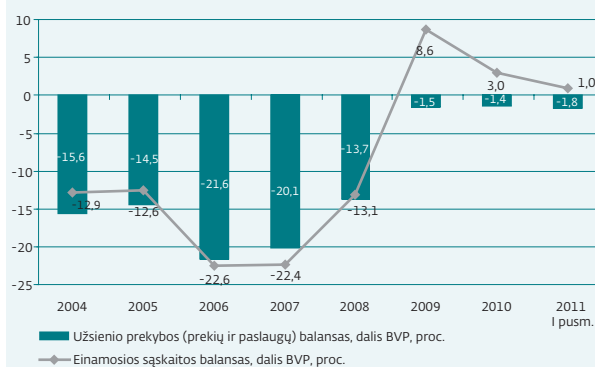
APDIRBAMOSIOS PRAMONĖS IR TRANSPORTO SEKTORIAUS INDĖLIS Į LATVIJOS ŪKIO PLĖTRĄ YRA SVARIAUSIAS

Pastaruoju metu pagrindiniais Latvijos ūkio varikliais yra apdirbamoji pramonė ir transportas, po gilaus nuosmukio atsigauja ir vidaus prekyba, tačiau statybos sektorius pirmąjį pusmetį vis dar traukėsi. Tiesa, preliminariais duomenimis trečiąjį ketvirtį statybų sektorius pagaliau išsivadavo iš neigiamos zonos, per metus šoktelėjęs beveik penktadaliu. Praėjusiais metais apdirbamajai gamybai, vidaus prekybai, transportui ir statybai teko beveik pusė šalyje sukurtos pridėtinės vertės: atitinkamai 13,4 (11,7), 16,7 (19,5), 12,1 (7,8) ir 5,9 (10,4) proc. – skliaustuose nurodyti lyginamieji svoriai 2007 m. (žr. P1 lentelę). Matome, kad po krizės ženkliai išaugo apdirbamosios gamybos ir ypač transporto sektoriaus svarba, o labiausiai susitraukė statybos veikla. Pirmąjį š.m. pusmetį apdirbamoji pramonė išlaikė aukštą plėtros tempą, jos sukurta pridėtinė vertė palyginamosiomis kainomis buvo beveik 15 proc. didesnė nei prieš metus, gan sparčiai augo ir prekybos bei transporto veiklos, kurių plėtros rodiklis sudarė apie 8 proc., tuo tarpu statyba sumenko 5 proc. (žr. P2 lentelę).

LATVIJOS EKSPORTAS IŠTRAUKĖ ŪKĮ IŠ DUOBĖS

Kaip ir kitose Baltijos šalyse, Latvijoje pernai labai suaktyvėjo užsienio prekyba. Skaičiuojant palyginamosiomis kainomis, praėjusiais metais Latvijos prekių ir paslaugų tiek eksporto, tiek importo apimtis išaugo 11,5 proc. o š.m. pirmąjį pusmetį eksporto ir importo metiniai pokyčiai pakilo iki maždaug 15 ir 22 proc. Pastarąjį laikotarpį vidutiniškai kas mėnesį vienam gyventojui teko eksportuotų prekių ir paslaugų už 415 eurų – tai daugiau nei buvo prieš krizę, tačiau tik 23-a vieta tarp 27 ES valstybių. Turint omenyje, kad mažų valstybių ekonomikos atvirumo laipsnis yra didesnis nei stambesnių, šis Latvijos rezultatas yra gan prastas – jį lėmė menka prekių eksporto apimtis. Teigiamas aspektas yra tai, kad didelė dalis eksportuojamos iš Latvijos produkcijos yra kuriama panaudojant vietines žaliavas – tai gerokai padidina šios produkcijos pridėtinę vertę. Vertinant pagal paslaugų atitinkamą rodiklį šalis palypėtų keliais laipteliais aukščiau. Latvijos paslaugų prekybos balansas nuolat yra perteklinis – pernai jo saldas viršijo milijardą eurų ir siekė 5,6 proc. BVP, o š.m. pirmąjį pusmetį pastarasis rodiklis dar truputį ūgtelėjo. Vis tik visos užsienio prekybos (prekių ir paslaugų) balansas kol kas išlieka neigiamas, nors deficitas gerokai mažesnis nei buvo prieš krizę – 2010 m. ir š.m. pirmąjį pusmetį jis sudarė atitinkamai 1,4 ir 2,7 proc. BVP (žr. 3.4 diagramą). Tuo tarpu dėka nemažo einamųjų perveidimų (angl. Current transfers) srauto šalies mokėjimų balanso einamoji sąskaita jau trečius metus iš eilės turi teigiamą saldą: praėjusiais metais jo santykis su BVP siekė 3 proc., o š.m. pirmąjį pusmetį smuktelėjo iki 1 proc.

3.4 diagrama
LATVIJOS EINAMOSIOS SĄSKAITOS IR UŽSIENIO PREKYBOS (PREKIŲ IR PASLAUGŲ) BALANSAI, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

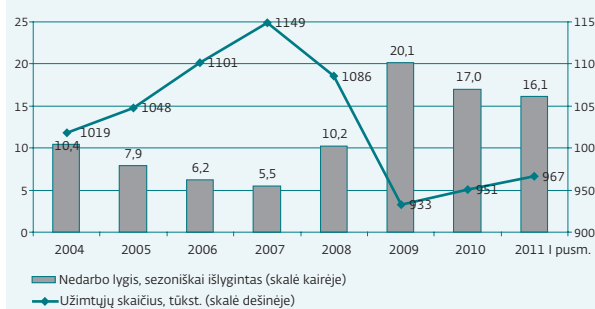
JEI ES EKONOMIKA SMUKS, SUSTOS IR LATVIJOS PREKIŲ EKSPORTO AUGIMAS

Nagrinėdami Latvijos užsienio prekybą pagal regionus matome, kad pastarąjį dešimtmetį pagrindinė eksportuotų prekių rinka buvo ES – pernai jai teko per 67 proc. viso prekių eksporto ir 76 proc. importo (žr. P5, P6 lenteles). Palyginti su 2009 m. šie rodikliai pakito menkai, š.m. pirmąjį pusmetį jie irgi išliko stabilūs. Didžiausiais Latvijos užsienio prekybos partneriais buvo Lietuva ir Rusija – joms 2010 m. teko po 15 proc. prekių eksporto bei atitinkamai 16 ir 10 proc. importo. Latvijos prekių eksportas akivaizdžiai yra per mažai diversifikuotas. Siekiant tvaraus eksporto augimo, Latvijai, kaip ir kitoms Baltijos šalims, reikėtų intensyvuoti skverbimąsi į naujas rinkas, nes vidaus vartojimas Europos Sąjungoje gali smukti dėl daugelyje jos narių prasidėjusio fiskalinės politikos griežtinimo.

VIDAUS PAKLAUSĄ ŽADINA TIRPSTANTIS NEDARBAS IR PRASIDĖJĘS REALAUS ATLYGINIMO KILIMAS

Nepaisant BVP sąstingio, užimtųjų skaičius per 2010 m. kiek padidėjo, o nedarbo lygis smuko 3 p.p. ir paskutinįjį praėjusių metų ketvirtį sudarė 17 proc. (žr. 3.5 diagramą, P3 ir P4 lenteles). Šiemet bedarbių gretų retėjimas tęsiasi – antrąjį ketvirtį nedarbo lygis nukrito iki maždaug 16 proc., tačiau jaunimo (iki

3.5 diagrama
LATVIJOS DARBO RINKOS RODIKLIAI, LAIKOTARPIO PABAIGOJE

Šaltinis: Eurostat

24 m. amžiaus) tarpe jis siekė beveik 30 proc. Kaip ir Lietuvoje, pastaruoju metu Latvijoje imta kalbėti apie pavojingai išaugusią gyventojų emigraciją, kurios mastas statistikų nėra pilnai įvertintas.

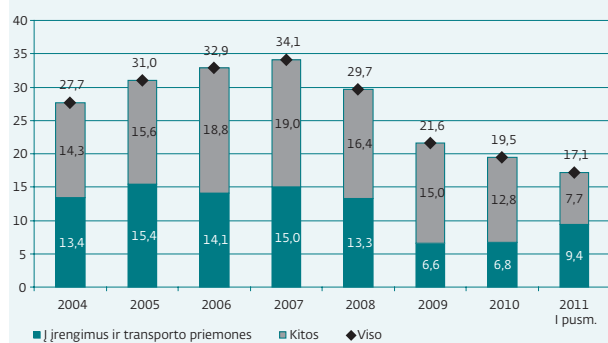
Nepaisant didžiulės bedarbystės, vidutinis bruto darbo užmokestis praėjusių metų paskutinį ketvirtį išaugo daugiau nei 3 proc. ir siekė 647 eurus (po mokesčių – 459 eurus). Panašiai padidėjo ir realusis darbo užmokestis, nes 2010 m. infliacija Latvijoje buvo nežymi. Šiame atlyginimų kilimas paspartėjo – antrąjį ketvirtį jie vidutiniškai buvo 5,5 proc. didesni nei prieš metus. Deja, gan sparčiai augo ir vartojimo kainų indeksas, kurio metinis pokytis birželį siekė 4,7 proc. Nors realaus darbo užmokesčio prieaugis buvo menkas, mažėjant nedarbui vidaus vartojimas atsigauna, ką liudija mažmeninės prekybos augimas – jo tempas šiame Latvijoje yra vienas didžiausių tarp ES narių.

INVESTICIJŲ LYGIS PASTARUOJU METU IŠLIEKA ŽEMAS

Tolėsnė Latvijos ūkio raida labai priklauso nuo investicinių procesų. 3.6 diagrama rodo, kad 2009 ir 2010 m. išlaidų pagrindinio kapitalo formavimui lygis buvo 21,6 ir 19,5 proc. BVP – tai gerokai mažiau nei vidutiniškai 2004–2008 m., bet ženkliai daugiau už ES vidurkį ar Lietuvos rodiklį. Investicijų į produktivias gamybos priemones (mašinas, įrengimus ir transporto priemones) santykis su BVP pernai šiek tiek pakilo ir sudarė 6,8 proc. – tai maždaug dvigubai mažiau už minėto penkmečio vidurkį. Tiesa, pirmąjį š.m. pusmetį pastarasis rodiklis ūgtelėjo iki 9,4 proc. (palyginimui ES vidurkis – 6,5 proc.). Taigi, materialinių investicijų atsigavimo tendencija tarytum ryškėja, nors iki prieškrizinio lygio dar toli. Investicinių procesų stiprėjimui ir vidaus vartojimo atsigavimui trukdo didokas namų ūkių ir bendrovių įsiskolinimo bankams lygis – praėjusių metų gale bendras minėtų įsipareigojimų santykis su BVP viršijo 94 proc. ir per metus sumenko tik 4 p.p., tuo tarpu euro zonos rodiklis sudarė apie 107 proc., o Lietuvos nesiekė 60 proc.

Pastaruoju metu tiesioginių užsienio investicijų duomenys nėra įspūdingi: pernai grynųjų TUI srautas išliko menkas ir sudarė 268 mln. eurų, o š.m. pirmąjį pusmetį pakilo iki 492 mln.

3.6 diagrama
LATVIJOS INVESTICIJŲ Į PAGRINDINIO KAPITALO FORMAVIMĄ DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

3.7 diagrama
LATVIJOS TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ SRAUTAS, MLN. EURŲ

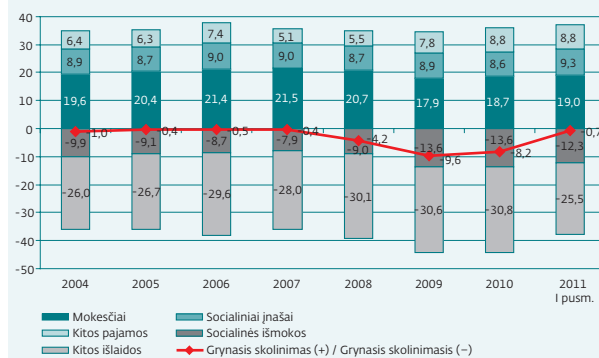
Šaltinis: Eurostat

eurų (žr. 3.7 diagramą). Tačiau gan neblogi TUI srauto į akcinį kapitalą Latvijoje duomenys: minėtais laikotarpiais jis sudarė 487 ir 190 mln. eurų arba 2,7 ir 2,1 proc. BVP.

VYRIAUSYBEI BŪTINA TĘSTI IŠLAIDŲ MAŽINIMO POLITIKĄ, NES DĖL EURO ZONOS SKOLŲ KRIZĖS KITAMET SKOLINTIS BUS SUNKU

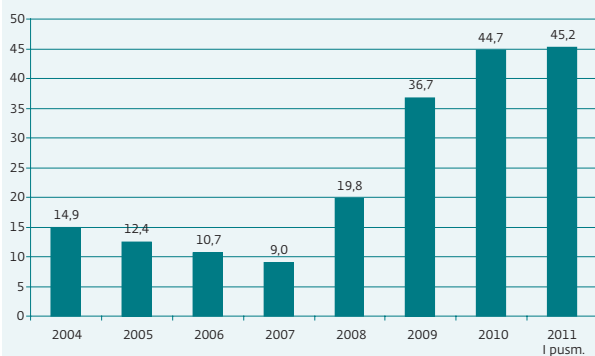
Latvijos vyriausybės pastangos konsoliduoti valstybės finansus yra rezultatyvios – pernai šalies fiskalinio deficito santykis su BVP sumenko 1,4 p.p. iki 8,2 proc. o š.m. pirmąjį pusmetį jis buvo net 4,4 p.p. mažesnis nei prieš metus. Turint omenyje, kad 2008–2009 m. patirto ūkio nuosmukio ir bedarbystės mastą tai neblogi rezultatai. Šio deficito mažėjimą pernai lėmė biudžeto pajamų santykio su BVP augimas, o 2011 m. pirmąjį pusmetį – ženklus valdžios sektoriaus išlaidų karpymas: jų santykis su BVP palyginti su pernykščiu atitinkamu rodikliu susitraukė beveik 5 p.p. iki 37,8 proc. (žr. 3.8 diagramą). Nepaisant šių pasiekimų, Latvijos vyriausybei tenka sunkiai derėtis su Tarptautiniu valiutos fondu dėl vykdomos programos paskutinių išmokų. Naujam kreipimuisi į TVF Latvijai tarytum poreikio nebėra, jei biudžeto konsolidavimo tikslai bus pasiekti.

3.8 diagrama
LATVIJOS VALDŽIOS SEKTORIAUS PAJAMOS, IŠLAIDOS, DEFICITAS/PERTEKLIUS, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

3.9 diagrama
LATVIJOS VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLA, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

Nors Latvijos valstybės skolos santykis su BVP išlieka vienas mažiausių Europos Sąjungoje, neramina jo kilimo sparta: per 2008–2010 m. jis išaugo net 36 p.p. ir šių metų pradžioje viršijo 45 proc. (žr. 3.9 diagramą). Dėl stiprėjančio finansų rinkų nepastikėjimo ES valstybėmis ilgainiui tai gresia didelėmis minėtos skolos aptarnavimo išlaidomis, tačiau šiemet šios skolos augimas gerokai sulėtėjo.

TVARIAM LATVIJOS ŪKIO AUGIMUI BŪTINAS KONKURENCINGUMO STIPRINIMAS

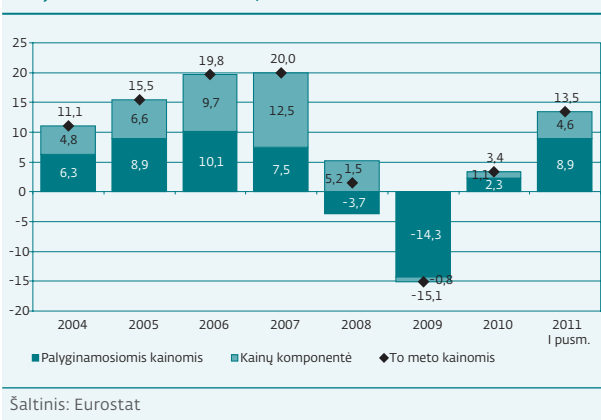
Šalies ūkio ilgalaikės perspektyvos nėra puikios: Latvijos ekonomika yra itin jautri paklausos pokyčiams ES regione, o jam gresia recesija. Šaliai būtina skverbtis į naujas rinkas ir didinti konkurencingumą, kuris kol kas yra žemas. Naujausiame Pasaulio ekonomikos forumo (PEF) tyrime Latvija pakilo 6 laipteliais – jai skirta 64 vieta tarp 142 nagrinėtų šalių. Nurodysime keletą sričių, kuriose Latvijai reikia pasitemti, nes tai liudija PEF jai skirtos žemos pozicijos: mokesčių sistemos poveikis – 111, TUI reguliavimo įtaka ekonomikai – 101, valstybės lėšų švaistymas – 106, biudžeto deficitas – 127, darbo reglamentavimo nelankstumas – 114, ginčų sureguliuojimo sistemos efektyvumas – 104. PEF atliktos įmonių apklausos rodo, kad didžiausiomis kliūtimis verslui laikomi mokesčių tarifai, kreditų menkas prieinamumas, korupcija ir Vyriausybės biurokratijos neefektyvumas. Beje, pastaroji kliūtis Lietuvoje nurodoma kaip didžiausia.

Siekiant šalies ekonomikos tvaraus spartaus augimo, Latvijai (kaip ir Lietuvai) būtina ženkliai pagerinti verslo aplinką, diegiant investicijas skatinančias priemones, šalinant biurokratinę kliūtį ir efektyvinant viešąjį sektorių.

4. Estija

Estijos ekonomika, patyrusi skaudų nuosmukį 2008–2009 m., pernai ūgtelėjo 2,3 proc. o 2011 m. demonstruoja neįtikėtiną plėtrą. Išankstiniais duomenimis, per pirmus š.m. devynis mėnesius Estijos BVP palyginamosiomis kainomis išaugo 8,6 proc. – panašiu tempu galėjo pasidžiaugti nebent sparčiai besivystančios Tolimųjų Rytų valstybės. To meto kainomis BVP pernai buvo sukurta už 14,3 mlrd. eurų arba 3,4 proc. daugiau nei 2009 m. (žr. 4.1 diagramą). Vienam gyventojui tenkanti sukurto BVP dalis pasistiebė iki 10,7 tūkst. eurų, t. y. beveik trečdaliu daugiau nei Latvijoje ir 27 proc. daugiau nei Lietuvoje. 2007 m. aukščiausią lygį – 70 proc. ES vidurkio – pasiekęs santykinis perkamosios galios standartais apskaičiuotas BVP tenkantis vienam gyventojui rodiklis 2009–2010 m. trypčiojo vietoje (64 proc.). Tačiau įvertinus šių metų šuolį, Estija, tikėtina, susigražins prarastas pozicijas.

4.1 diagrama
ESTIJOS BVP METINIS POKYTIS, PROC.

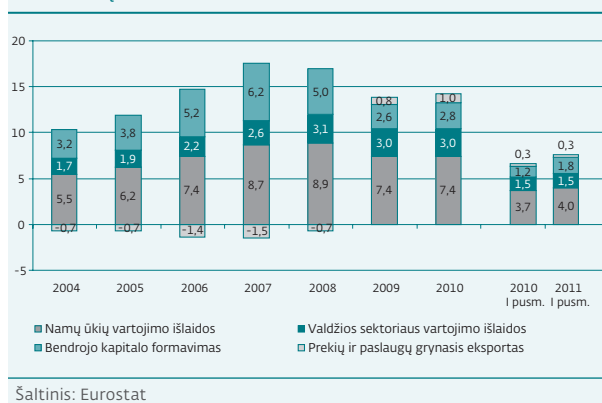
ESTIJA AKTYVIAI DIDINA PARDAVIMŲ DALĮ UŽSIENIO RINKOSE

Vienas iš esminių pokyčių BVP struktūroje, lyginant prieškrizinį ir po-krizinį laikotarpius yra tai, kad pradedant 2008 m. grynojo eksporto komponentė Estijos BVP tapo teigiama. Tai dar kartą patvirtina, kad pagrindinis šalies ūkio lokomotyvas keleri metai iš eilės yra užsienio prekyba. Pirmąjį 2011 m. pusmetį prekių eksporto metinis augimas to meto kainomis siekė 47 proc., ir didžioji šio prieaugio dalis atiteko į Švediją išvežtiems elektroniniams gaminiams ir įrangai. Per devynis š.m. mėnesius, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu pernai, eksportas į Švediją pakilo beveik 75 proc. ir sudarė 19,3 proc. viso šalies eksporto, o Suomija su 17 proc. lyginamuoju svoriu užleido lyderio poziciją.

Beje, pastaruoju metu smarkiai padidėjo prekių išvežimas į vėl atsivėrusią Rusiją – sausio–rugsėjo mėn. eksportas į šią šalį ūgtelėjo 56,1 proc., o jo dalis visame eksporte siekė 11,6 proc. Estijos eksportuojama produkcija skverbiasi ir į naujas rinkas – Kiniją, Indiją, Singapūrą, Libiją, Nigeriją, Australiją ir t. t., pažymėtinas ir didesnis diversifikavimas ES rinkoje. Tokį sėkmingą produkcijos realizavimą naujose eksporto rinkose užtikrino ne tik kryptinga veikiančių įmonių prekybos partnerių paieška, bet ir vaisinga Vyriausybės užsienio investuotojų pritraukimo politika.

Namų ūkių vartojimas įstrigo 2006 m. lygyje ir pastaruosius dvejus metus nekito, nuosaiki išliko ir valdžios sektoriaus išlaidų dalis. Bendrojo kapitalo formavimo dalis BVP 2010 m., palyginti su 2007 m. piku smuko daugiau nei perpus – nuo 38,6 proc. iki 18,8 proc. Šiame aiškiai matosi vidaus paklausos atsigavimas – šio komponento metinis prieaugis pirmąjį š.m. pusmetį siekė dešimtadalį ir buvo grindžiamas ne tik atsargų korekcijomis, kurios sudarė kone pusę viso prieaugio, bet ir teigiamais pokyčiais investicijose bei namų ūkio vartojime (žr. 4.2 diagramą).

4.2 diagrama
ESTIJOS BVP KOMPONENTAI, SKAIČIUOJANT IŠLAIDŲ METODU, MLRD. EURŲ

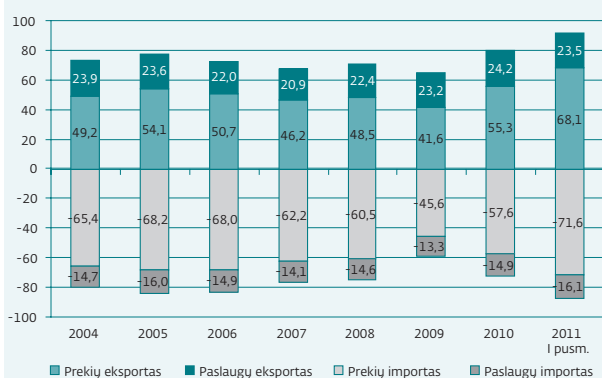

PAGAL PASLAUGŲ EKSPORTĄ VIENAM GYVENTOJUI ESTIJA KOL KAS NEAPLENKIAMA

Estija daug efektyviau už kitas Baltijos šalis pasinaudoja paslaugų eksporto galimybėmis – per visus 2010 m. šalis eksportavo paslaugų už 3,5 mlrd. eurų (atitinkami Latvijos ir Lietuvos rodikliai – 2,8 ir 3,1 mlrd. eurų). Pagal santykinius rodiklius Estijos pranašumas yra akivaizdus: vienam gyventojui Estijoje tenka 2,6 tūkst. eurų – gerokai daugiau nei Latvijoje ir

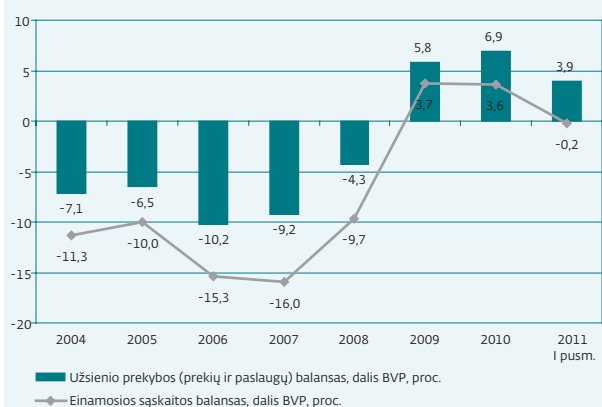
Lietuvoje (atitinkamai 1,3 ir 1 tūkst. eurų). Apie 40 proc. visų suteikiamų užsieniui paslaugų atitenka transporto sektoriui, o palyginti su kitomis Baltijos šalimis gerokai daugiau yra pardavimų statybos, kompiuterinės ir informatikos bei kitų verslo paslaugų (žr. P9 lentelę). Nenuostabu, kad Estijos paslaugų prekybos balansas nuolat yra perteklinis – pernai jo saldas siekė 9,3 proc. BVP, o š.m. pirmąjį pusmetį – beveik 7,5 proc. BVP. Šis perviršis atsveria vis dar neigiamą grynojo prekių eksporto rodiklį, todėl ir visos užsienio prekybos (prekių ir paslaugų) balansas nuo 2009 m. yra teigiamas (žr. 4.3–4.4 diagramas). Dvejus metus iš eilės turėjo perviršį ir šalies mokėjimų balanso einamoji sąskaita, bet šiemet dėl pagerėjusio užsienio įmonių pelningumo jos saldas krito šiek tiek žemiau nulio.

4.3 diagrama
ESTIJOS UŽSIENIO PREKYBA, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

4.4 diagrama
ESTIJOS EINAMOSIOS SĄSKAITOS IR UŽSIENIO PREKYBOS (PREKIŲ IR PASLAUGŲ) BALANSAI, DALIS BVP, PROC.

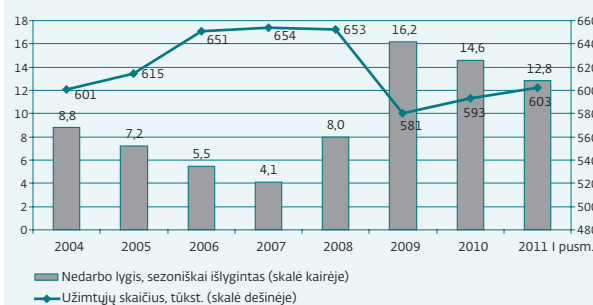

Šaltinis: Eurostat

ATLYGINIMŲ ATSIGAVIMĄ SKATINA NEDARBO MAŽĖJIMAS IR STRUKTŪRINIS SPECIALISTŲ TRŪKUMAS

Daugiau nei padvigubėjęs per 2009 m. nedarbo lygis Estijoje nuo pernai pasuko žemyn ir šiemet pirmąjį pusmetį jau siekė 12,8 proc. (žr. 4.5 diagramą). O naujausiais šalies statistikos tarnybos duomenimis trečiąjį ketvirtį bedarbių ir darbo jėgos santykis smuko iki 10,9 proc. Geresnius nei kitose Baltijos šalyse

4.5 diagrama
ESTIJOS DARBO RINKOS RODIKLIAI, LAIKOTARPIO PABAIGOJE

Šaltinis: Eurostat

pokyčius darbo rinkoje skatino ne tik spartus Estijos ekonomikos atsigavimas bet gerokai lankstesnė darbo rinkos sistema ir nuolatinis jos tobulinimas. Pirmąjį 2011 m. pusmetį, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, dirbančiųjų skaičius Estijoje padidėjo net 7,3 proc. – 2,3 ir 2,8 karto sparčiau nei atitinkamai Latvijoje ir Lietuvoje. Nepaisant gerokai apkarpytų ūkio augimo prognozių kitąmet dirbančiųjų skaičius turėtų didėti, bet lėtėjančiai. Nerimą kelia vis ryškėjantis darbo jėgos pasiūlos ir paklausos neatitikimas. Estijos ekonomikos aktyvumas yra nukreiptas į pažangiausias sritis (žaliąją energijos gamybą, aukštesnės pridėtinės vertės kūrimą ir pan.), kas leidžia šaliai kasmet didinti savo konkurencingumą, bet palieka „už borto“ dalį darbo jėgos. Tad be specialių programų diegimo aukštas nedarbas šioje šalyje ilgainiui gali tapti struktūriniu, o darbo kaštai ženkliai išaugti. Tačiau kol kas darbo našumo augimo tempai lenkia darbo sąnaudų pokyčius ir konkurencingumo praradimo požymių nėra. Vidutinis darbo užmokestis, 2010 m. pabaigoje padidėjęs 4 proc. iki 814 eurų, šiemet tęsė augimo tendenciją: metinis pokytis pirmąjį ketvirtį sudarė 4,5 proc., o antrąjį ketvirtį – 4,3 proc., kai vienam užimtajam tenkanti sukurta pridėtinė vertė to meto kainomis pernai ūgtelėjo apie 4 proc., o šiemet pakilo daugiau nei dešimtadaliu. **Dėl aukščiau išvardintų priežasčių atlyginimų augimas net ir sulėtėjęs ūkio plėtrai veikiausiai išliks spartus, o realaus darbo užmokesčio pokyčiai kitąmet taps teigiamais.**

MAŽĖJANČIOS MAISTO IR ENERGETIKOS SEKTORIAUS PREKIŲ KAINOS APKARPYS INFLIACIJĄ, BET JI IŠLIKS SPARTI

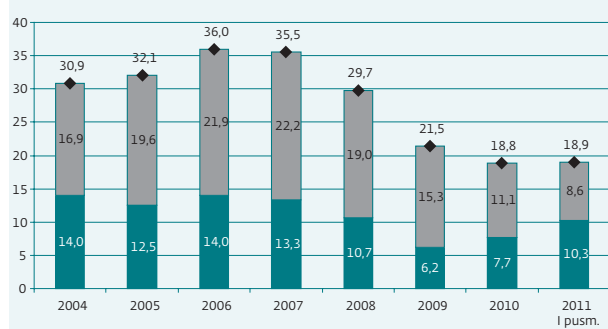
Net ir didėjantis bruto atlyginimo nekompensuoja aukštos infliacijos ir realus vidutinis darbo užmokestis Estijoje smunka jau 11 ketvirčių iš eilės. Po defliacijos praėjusių metų pradžioje, antrąjį 2010 m. pusmetį ir šiemet kainų augimas sustiprėjo iki 5–5,5 proc. Didelė Estijos vartojimo krepšelio dalis atitenka maistui ir energetikos produkcijai, kurie nagrinėjamo laikotarpio gerokai brango, todėl ir importuojamos infliacijos poveikis buvo kur kas stipresnis. Pagal suderinto vartojimo kainų indekso pokyčius Estija 2010 m. pirmavo ES. Be jau išvardintų veiksmų vidutinį kainų lygį į viršų stūmė padidėję mokesčiai ir administruojamos kainos. Tuo tarpu euro įvedimo įtaka vidutinėms kainoms, Europos komisijos skaičiavimais, buvo ribota (įsivedus bendrąją valiutą kainos pirmąjį šių metų ketvirtį

ūgtelėjo 0,2–0,3 proc.) ir buvo labiausiai jaučiama paslaugų sferoje. Panašus augimas buvo užregistruotas ir kitose prie euro zonos naujai prisijungusiose šalyse. Dėl prastėjančios pasaulio ekonomikos būklės mažėjant maisto produktų ir energijos kainoms, infliacija Estijoje turėtų gerokai sulėtėti. Tačiau struktūrinės aukštesnės infliacijos priežastys (nedidelė rinka, trumpesni susitarimai mažmeninėje prekyboje ir oligopolinių rinkų vyravimas, uždaro sektoriaus kainų suvienodinimas ir pan.) išliks, todėl infliacijos tempai vidutiniu laikotarpiu bus aukštesni nei vidutiniškai euro zonoje.

ESTIJOS MATERIALINĖS INVESTICIJOS PO KELERIŲ METŲ SMUKIMO VĖL PRADEDA AUGTI

Investicijos į pagrindinį kapitalą, nuolat smukusios nuo 2006 m., šiemet pagaliau pradeda atsigauti. Tačiau bendras investicijų lygis išlieka kone dvigubai mažesnis palyginti su prieškrizinio laikotarpio (žr. 4.6 diagramą). Kita vertus, pagal produktyvių investicijų (į įrengimus ir transporto priemones) ir BVP santykį Estija vėl gavo lyderio apdovanojimą ES – pirmąjį š.m. pusmetį šis rodiklis buvo beveik 4 proc. punktais didesnis nei ES vidurkis. Intensyvėjančius investicijų procesus lemia pagerėję įmonių finansiniai rezultatai ir ekonominių vertinimų rodikliai. Ir nors pastarieji pradėjo leisti žemyn dėl padidėjusio neapibrėžtumo užsienio rinkose, tikimės, kad išlaidos pagrindinio kapitalo formavimui Estijoje kitąmet išliks aukštame lygyje. Tiesa, vis dar aukštas verslo įsiskolinimo bankams lygis šiek tiek ribos investicinius procesus, bet valdžios sektoriaus investicijos, susijusios su gausios ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimu ir aplinkosaugos projektų įgyvendinimu 2012–2013 m., turėtų tai kompensuoti.

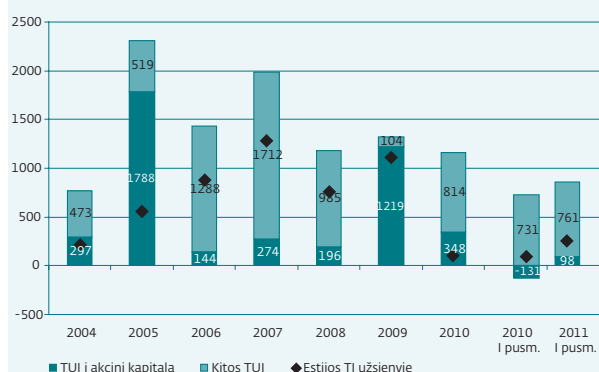
4.6 diagrama
ESTIJOS INVESTICIJŲ Į PAGRINDINIO KAPITALO FORMAVIMĄ DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

Tiesioginių užsienio investicijų duomenys yra įspūdingi: pagal sukauptas TUI, tenkančias vienam gyventojui, Estijos pasiekimai yra vienareikšmiškai geresni nei apžvelgiamų Baltijos kaimynių. 2011 m. viduryje šis rodiklis siekė 9,7 tūkst. eurų Estijoje, palyginti su atitinkamai 4,1 ir 3,3 tūkst. eurų Latvijoje ir Lietuvoje. Nors pastarosios valstybės deda daug pastangų, siekdamas pritraukti gausias investicijas iš užsienio, menkai tikėtina, kad artimiausiu metu joms pavyks aplenkti Estiją. TUI srautų statistika Estijoje pastaruoju metu džiugina mažiau –

4.7 diagrama
ESTIJOS TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ SRAUTAS, MLN. EURŲ

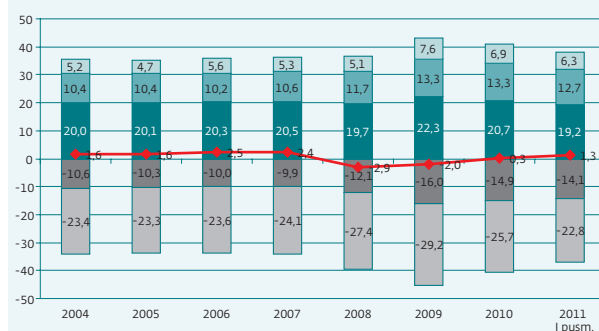
Šaltinis: Eurostat

2010 m. smarkiai apsilpo investicijos į akcinį kapitalą, palaipsniui populiarėja Estijos įmonių investavimas į kitas šalis (žr. 4.7 diagramą).

FISKALINĖ DRAUSMĖ UŽTIKRINA SPARTESNĮ ŪKIO AUGIMĄ

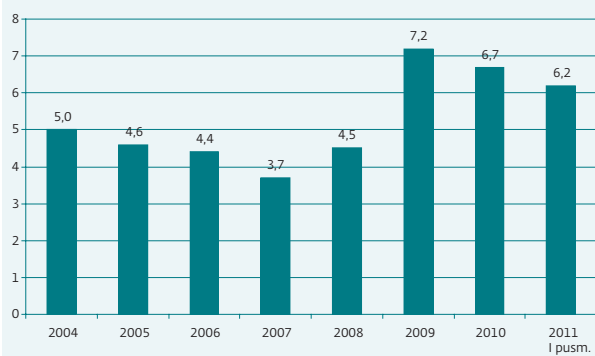
Dėl konservatyvios Estijos vyriausybės vykdomos fiskalinės politikos, šalis nuolat sulaukia pagyrimų. Kone vienintelė iš ES šalių, Estija jau trečius metus iš eilės džiaugiasi valdžios sektoriaus biudžeto pertekliumi. Iš P14 lentelės matyti, kad Estijos valdžios sektoriaus pajamos sudaro gerokai didesnę dalį BVP nei Latvijoje ir Lietuvoje (pernai per biudžetą buvo perskirstoma beveik 41 proc. BVP). Prie pajamų generavimo reikšmingai prisidėjo ne tik didėjantis ūkio aktyvumas, bet ir sėkmingas taršos vienetų pardavimas: 2010–2011 m. Estija už parduotus taršos leidimus gavo 334 mln. eurų, kurių didžioji dalis turėtų būti investuotą į klimato kaitos valdymo instrumentus 2012–2013 m. Dėl numatomų valdžios sektoriaus investicijų ir socialinių išmokų (ypač pensijų) didinimo, kitąmet Estijos biudžeto rezultatas bus neigiamoje zonoje, tačiau už kelerių metų Vyriausybė žada vėl grįžti prie sveiko pertekliaus. Valdžios sektoriaus skola gali taip pat nereikšmingai ūgtelti,

4.8 diagrama
ESTIJOS VALDŽIOS SEKTORIAUS PAJAMOS, IŠLAIDOS, DEFICITAS/PERTEKLIS, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

4.9 diagrama
ESTIJOS VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLA, DALIS BVP, PROC.

Šaltinis: Eurostat

tačiau Vyriausybė smarkiai didinti skolinimąsi neplanuoja, ir skolos lygis veikiausiai išliks mažiausiu ES.

Nepaisant itin gerų pasiekimų Estijos ūkis nėra apsaugotas nuo neigiamos išorinės įtakos, ypač turint omeny eksporto svarbą šalies ekonominiam vystymuisi. Pagrindinių šalies užsienio partnerių ūkio augimo perspektyvos ateinantiems dviems metams smarkiai suprastėjo, todėl tikėtis panašaus eksporto šuolio bei BVP prieaugio, kurie buvo užfiksuoti šiemet, 2012–2013 m. nereikėtų. Kita vertus, kryptinga Estijos investicijų pritraukimo politika davė vaisių – 2010–2011 m. nemažai užsienio kapitalo įmonių perkėlė gamybą į šią šalį. Numatomos gausesnės bendrovių ir valdžios sektoriaus investicijos kompensuos dalį galimų į eksportą nukreiptos gamybos praradimų, o atsigaunantis vidaus vartojimas užtikrins subalansuotą ūkio plėtrą.

Priedas

P1 lentelė
BENDROJI PRIDĖTINĖ VERTĖ PAGAL EKONOMINĖS VEIKLOS RŪŠIS, PROC.

EVRK 2	Veiklos pavadinimas	Estija			Latvija			Lietuva		
		2004	2007	2010	2004	2007	2010	2004	2007	2010
Viso	Visos EVRK veiklos, mlrd. eurų	8,6	14,1	12,5	10,0	18,6	16,1	16,5	25,8	24,7
Viso	Visos EVRK veiklos	100	100	100	100	100	100	100	100	100
a	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	3,8	3,0	3,3	4,3	3,5	4,5	4,6	3,9	3,3
b	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	1,0	1,0	1,4	0,2	0,4	0,6	0,5	0,5	0,4
c	Apdirbamoji gamyba	16,7	15,4	16,4	13,5	11,7	13,4	20,0	17,8	18,8
d	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	2,9	2,5	4,0	3,0	2,4	3,6	4,0	3,0	3,3
e	Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	0,9	1,0	1,1	0,7	0,6	1,1	0,8	0,7	0,9
f	Statyba	7,0	9,9	5,7	6,6	10,4	5,9	7,2	11,2	6,0
g	Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	14,1	13,4	11,9	19,0	19,5	16,7	17,7	16,9	18,4
h	Transportas ir saugojimas	9,4	7,9	8,8	10,8	7,8	12,1	9,2	9,9	11,7
i	Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla	1,6	1,5	1,1	1,4	1,7	1,5	1,5	1,3	1,2
j	Informacija ir ryšiai	4,7	4,7	4,6	5,2	3,9	4,0	4,4	3,7	3,5
k	Finansinė ir draudimo veikla	3,8	4,3	3,6	3,8	5,4	3,7	1,7	3,3	2,4
l	Nekilnojamojo turto operacijos	10,6	10,2	10,9	8,2	8,2	8,3	6,2	6,5	6,5
m	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	4,2	4,3	5,1	2,9	4,0	4,7	3,3	3,9	3,7
n	Administracinė ir aptarnavimo veikla	2,9	4,0	3,6	2,1	2,2	2,6	1,5	2,0	2,2
o	Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	5,7	6,4	7,3	7,5	7,9	7,4	7,4	6,4	6,8
p	Švietimas	4,8	4,7	5,1	5,2	4,6	4,5	5,0	4,2	5,3
q	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	2,9	3,6	3,8	2,7	2,8	2,9	2,7	3,0	3,6
r, s, t	Kitos veiklos	2,8	2,5	2,4	2,9	3,0	2,5	2,3	1,8	1,9

Šaltinis: nacionalinės šalių statistikos tarnybos

P2 lentelė

BENDROJI PRIDĖTINĖ VERTĖ (PALYGINAMOSIOMIS KAINOMIS) PAGAL EKONOMINĖS VEIKLOS RŪŠIS, METINIAI POKYČIAI, PROC.

EVRK 2	Veiklos pavadinimas	Estija		Latvija		Lietuva	
		2009	2010	2009	2010	2009	2010
Viso	Visos EVRK veiklos	-14,8	2,6	-15,6	-0,5	-14,8	1,4
a	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	12,4	-9,3	9,1	2,0	1,4	-7,1
b	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	-23,4	25,7	24,2	14,9	-27,8	10,0
c	Apdirbamoji gamyba	-26,0	21,2	-17,8	16,5	-16,0	9,9
d	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	-3,9	7,8	-4,5	7,5	-2,0	-4,0
e	Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	-14,8	2,7	-16,6	-5,9	-11,7	5,5
f	Statyba	-36,1	-8,7	-32,0	-23,9	-45,6	-6,2
g	Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	-28,9	1,6	-25,5	3,3	-21,6	2,6
h	Transportas ir saugojimas	-12,1	5,2	1,1	5,6	-8,1	7,2
i	Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla	-33,5	-5,7	-20,5	-0,2	-19,1	-6,2
j	Informacija ir ryšiai	-7,9	-11,4	-17,6	-7,4	0,1	-0,6
k	Finansinė ir draudimo veikla	-23,2	-6,5	-14,2	-8,6	-8,6	8,4
l	Nekilnojamojo turto operacijos	11,6	2,9	-0,9	-0,1	-3,8	-2,6
m	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	-4,8	8,9	-16,1	-12,8	-16,8	-3,5
n	Administracinė ir aptarnavimo veikla	-20,9	-8,4	-34,3	-2,2	-13,4	2,6
o	Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	1,1	-0,5	-8,8	-7,5	-1,7	-1,8
p	Švietimas	-2,7	-1,7	-9,9	-6,3	-2,7	-4,1
q	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	-4,0	-2,4	-9,7	-3,1	-1,4	-1,3

Šaltinis: nacionalinės šalių statistikos tarnybos

P3 lentelė

SEZONIŠKAI IŠLYGINTAS NEDARBO LYGIS, LAIKOTARPIO PABAIGOJE, PROC.

	Nedarbo lygis					Jaunimo nedarbo lygis ¹⁾				
	2008	2009	2010	2011 I ketv.	2011 II ketv.	2008	2009	2010	2011 I ketv.	2011 II ketv.
ES-27	7,5	9,5	9,6	9,5	9,5	17,0	21,1	21,0	21,1	21,1
Estija	8,0	16,2	14,6	13,6	12,8	17,6	32,6	25,9	20,4	21,8
Latvija	10,2	20,1	17,0	16,3	16,1	19,6	40,8	30,9	31,1	29,7
Lietuva	8,2	16,0	17,3	16,5	15,5	18,3	31,7	34,2	33,8	32,7

¹⁾ Jaunimo nedarbo lygis – nedarbo lygis grupėje iki 24 metų

Šaltinis: Eurostat

P4 lentelė
UŽIMTŲJŲ SKAIČIUS, VIDURKIS, PROC.

EVRK 2	Veiklos pavadinimas	ES-27			Estija			Latvija			Lietuva		
		2009	2010	2011 I pusr.	2009	2010	2011 I pusr.	2009	2010	2011 I pusr.	2009	2010	2011 I pusr.
Viso	Viso užimtųjų, tūkst.	217447,5	216405,4	216619,6	595,8	570,9	597,0	983,1	940,9	955,4	1415,9	1343,7	1362,8
		struktūra		metinis pokytis	struktūra		metinis pokytis	struktūra		metinis pokytis	struktūra		metinis pokytis
Viso	EVRK veiklos, viso	100	100	0,5	100	100	7,3	100	100	3,2	100	100	2,6
a	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	5,1	5,1	-2,9	4,0	4,2	11,6	8,7	8,8	18,2	9,2	9,0	-5,0
b	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	0,4	0,4	-1,2	1,1	1,2	-4,8	0,3	0,5	-23,6	:	:	:
c	Apdirbamoji gamyba	16,1	15,7	0,6	19,1	19,0	17,6	13,8	13,7	3,0	16,0	15,5	1,6
d	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	0,8	0,8	1,6	1,3	1,5	-19,7	1,4	1,5	-13,4	1,3	1,1	4,4
e	Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	0,7	0,7	5,0	:	:	:	1,3	1,2	-26,1	0,9	0,8	17,4
f	Statyba	8,0	7,7	-2,3	9,8	8,4	24,6	8,1	7,1	11,9	8,7	6,9	-1,0
g	Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	14,1	14,1	-0,1	14,0	14,0	5,9	16,6	15,9	4,1	17,6	18,1	-1,1
h	Transportas ir saugojimas	5,1	5,1	0,5	8,3	7,6	9,8	9,0	8,7	1,2	6,4	6,8	16,3
i	Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	4,3	4,4	1,5	3,4	3,4	-1,3	2,6	3,1	-12,8	2,5	2,5	12,9
j	Informacija ir ryšiai	2,8	2,8	2,6	2,4	2,2	31,2	2,3	3,1	7,0	1,7	1,8	26,7
k	Finansinė ir draudimo veikla	3,0	3,0	0,6	1,9	1,6	7,3	2,0	2,0	0,9	1,6	1,7	-10,3
l	Nekilnojamojo turto operacijos	0,8	0,8	3,9	1,5	1,8	9,6	1,4	1,9	8,7	0,8	1,0	-1,5
m	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	4,9	4,9	1,9	3,4	3,7	10,6	2,7	2,8	-6,5	3,2	3,6	10,0
n	Administracinė ir aptarnavimo veikla	3,8	3,9	3,0	2,8	3,3	-14,6	3,1	3,2	17,9	3,0	3,2	9,4
o	Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	7,2	7,2	-0,7	6,2	7,1	-6,5	7,0	6,6	-1,5	6,0	6,1	1,0
p	Švietimas	7,2	7,4	0,5	10,5	9,8	-5,1	9,4	10,3	1,2	10,5	11,0	1,6
q	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	10,0	10,2	2,2	5,5	6,1	6,6	4,7	5,0	3,0	6,5	6,9	2,3

Šaltinis: Eurostat

P5 lentelė

PREKIŲ EKSPORTAS PAGAL REGIONUS, FOB KAINOMIS, PROC.

	Estija				Latvija				Lietuva			
	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.
Viso, mln. eurų ¹⁾	6489	8753	3851	5919	5521,9	7190,5	3167	4338	11797	15651	6838	9613
Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
ES-27	69,5	68,6	69,4	67,0	67,6	67,2	67,8	67,9	64,3	61,0	62,3	60,0
Estija	–	–	–	–	13,6	12,5	13,1	13,5	7,0	5,0	5,3	5,8
Latvija	9,5	9,0	8,7	6,6	–	–	–	–	10,1	9,4	9,1	9,5
Lietuva	4,8	4,9	4,8	4,4	15,2	15,1	14,3	16,0	–	–	–	–
Lenkija	1,7	1,6	1,7	1,7	3,6	4,7	4,3	5,1	7,2	7,7	7,1	7,4
Suomija	18,5	17,0	18,0	14,9	2,6	2,9	2,8	2,9	1,7	1,4	1,6	1,4
Vokietija	6,1	5,2	5,4	4,5	8,2	8,1	8,1	8,0	9,7	9,9	10,6	9,2
Švedija	12,6	15,6	13,6	16,9	5,7	5,8	6,1	6,1	3,6	3,6	3,9	3,5
JK	2,0	2,0	2,1	1,8	3,0	3,2	3,2	2,9	4,4	4,9	5,2	4,4
Prancūzija	2,3	2,5	3,4	4,0	1,7	1,5	1,6	1,5	3,2	3,3	3,4	3,9
Italija	1,1	0,9	1,0	1,6	1,5	1,8	2,1	1,6	2,0	1,9	2,0	1,8
Ispanija	0,6	0,7	0,7	1,6	1,0	1,1	1,2	0,7	1,7	1,0	1,2	1,1
Danija	3,5	2,5	3,0	2,8	3,8	3,6	3,7	3,0	3,8	3,0	3,5	2,2
Nyderlandai	2,5	2,3	2,5	2,1	2,4	2,1	2,0	2,0	5,1	5,6	5,2	5,7
Belgija	1,9	1,3	1,5	1,3	1,1	1,1	1,2	1,0	1,7	1,4	1,4	1,3
Kitos šalys	30,5	31,4	30,6	33,0	32,4	32,8	32,2	32,1	35,7	39,0	37,7	40,0
Norvegija	3,2	3,4	3,2	2,8	2,5	2,6	3,1	2,3	2,5	2,3	2,1	1,9
JAV	4,2	3,8	4,7	7,0	1,5	1,3	1,5	1,1	2,9	2,7	2,3	3,3
Rusija	9,3	9,7	8,6	8,8	13,0	15,3	13,7	15,4	13,2	15,7	13,8	15,9

¹⁾ Pateikti duomenys atitinka Mokėjimų balanso metodologiją

Šaltinis: Eurostat

P6 lentelė

PREKIŲ IMPORTAS PAGAL REGIONUS, CIF KAINOMIS, PROC.

	Estija				Latvija				Lietuva			
	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.
Viso, mln. eurų ¹⁾	7272	9242	4200	6257	7034	8819	3788	5115	13123	17653	7720	10975
Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
ES-27	80,4	79,7	78,1	75,4	75,4	76,1	75,4	75,3	59,1	56,6	55,9	56,4
Estija	–	–	–	–	7,8	7,1	7,2	6,6	2,6	2,9	2,6	2,8
Latvija	10,5	10,8	11,3	10,6	–	–	–	–	6,4	6,3	6,0	6,4
Lietuva	10,9	7,7	8,2	7,9	16,4	16,3	16,0	16,7	–	–	–	–
Lenkija	5,7	6,4	5,7	6,8	8,0	7,5	7,7	7,2	10,0	8,9	8,9	8,9
Suomija	14,4	14,9	14,8	11,6	3,7	4,7	5,0	4,7	1,9	1,8	1,7	1,9
Vokietija	10,7	11,3	11,0	10,3	11,3	11,4	11,3	11,9	11,3	10,5	10,3	10,0
Švedija	8,4	10,9	10,0	10,7	3,5	3,5	3,7	3,8	2,7	3,3	3,3	3,6
JK	2,2	2,0	1,8	3,0	1,8	1,8	1,6	2,7	1,7	1,6	1,5	1,6
Prancūzija	2,6	1,8	1,7	1,6	3,1	3,2	3,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,6
Italija	2,3	2,4	2,2	2,1	3,9	3,9	3,8	3,9	3,8	3,3	3,1	3,1
Ispanija	1,0	0,7	0,8	0,6	1,4	1,3	1,2	1,2	1,5	1,2	1,4	1,2
Danija	2,4	1,9	2,0	1,5	2,7	2,3	2,4	2,3	2,2	1,7	1,9	1,8
Nyderlandai	3,5	3,3	3,4	3,2	4,0	3,9	4,3	3,7	4,1	4,5	4,1	5,2
Belgija	2,1	1,7	1,8	1,6	1,5	1,7	1,8	2,1	3,0	3,3	3,5	3,2
Kitos šalys	19,6	20,3	21,9	24,6	24,6	23,9	24,6	24,7	40,9	43,4	44,1	43,6
Norvegija	1,3	1,3	2,0	1,4	1,3	1,0	0,7	0,6	0,5	0,3	0,4	0,4
JAV	1,3	0,9	1,0	1,6	0,8	0,5	0,6	0,7	1,1	1,0	1,0	1,4
Rusija	8,1	8,1	10,0	10,3	10,7	9,9	10,6	9,7	29,9	32,6	33,5	32,3

¹⁾ Pateikti duomenys atitinka Mokėjimų balanso metodologiją

Šaltinis: Eurostat

P7 lentelė
EKSPORTAS PAGAL PREKIŲ GRUPES, FOB KAINOMIS, PROC.

KN kodas	KN grupė	Estija				Latvija				Lietuva			
		2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.
1–22	Viso, mln. eurų ¹⁾	6489	8753	3851	5919	5522	7190	3167	4338	11797	15651	6838	9613
1–22	Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1–4	Maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai	10,5	9,7	9,5	7,5	18,8	18,0	16,9	14,5	19,6	18,0	16,3	16,0
5	Mineraliniai produktai	17,0	15,8	18,9	19,7	5,4	5,8	6,2	8,1	21,5	23,6	24,1	24,3
6	Chemijos pramonės ir jai gimininių pramonės šakų produkcija	5,5	4,5	4,5	3,8	8,3	7,4	7,8	8,8	9,1	8,1	8,3	9,6
7	Plastikai, kaučiukas ir jų dirbiniai	3,1	3,2	3,2	2,8	2,8	3,3	3,2	3,0	6,8	6,8	7,4	6,3
9	Mediena ir medienos dirbiniai	8,7	9,1	9,9	8,0	15,8	17,9	18,9	17,2	3,3	3,5	3,6	3,5
10	Plaušiena ir popierius, jų dirbiniai	3,3	3,2	3,3	2,6	1,7	2,0	1,9	1,9	1,6	1,9	1,8	1,8
11	Tekstilės medžiagos ir jos dirbiniai	4,0	3,5	3,7	2,9	4,9	4,5	4,5	4,4	6,4	6,0	6,1	5,4
13	Statybinės medžiagos	1,8	1,6	1,7	1,3	1,9	1,8	1,9	2,1	0,9	0,9	0,9	0,8
15	Netaurieji metalai ir jų dirbiniai	8,6	9,1	9,4	8,2	12,4	14,0	13,5	15,0	4,5	4,5	4,4	4,7
16	Mašinos ir įrengimai	19,6	22,6	19,1	27,7	15,7	14,3	13,7	13,8	10,0	10,4	9,9	9,7
17	Transporto priemonės	6,5	6,5	5,5	5,1	6,6	5,8	6,3	6,2	7,3	7,8	8,6	9,8
18	Medicinos, tikslieji ir optikos prietaisai	1,8	1,9	1,9	2,1	1,0	1,2	1,1	1,2	1,7	1,6	1,6	1,6
20	Baldai, žaislai	8,3	7,6	8,0	6,6	3,4	3,0	3,1	2,5	6,4	5,8	6,0	5,4
8, 12, 14, 19, 21, 22	Kitos prekės	1,2	1,6	1,4	1,7	1,1	1,1	1,1	1,2	0,9	1,0	1,0	1,1

¹⁾ Pateikti duomenys atitinka Mokėjimų balanso metodologiją

Šaltinis: Eurostat

P8 lentelė

IMPORTAS PAGAL PREKIŲ GRUPES, CIF KAINOMIS, PROC.

KN kodas	KN grupė	Estija				Latvija				Lietuva			
		2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.
1–22	Viso, mln. eurų ¹⁾	7272	9242	4200	6257	7034	8819	3788	5115	13123	17653	7720	10975
1–22	Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1–4	Maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai	12,9	11,1	11,2	9,3	18,7	16,7	17,4	15,1	14,7	13,1	13,1	12,4
5	Mineraliniai produktai	19,5	17,5	20,2	20,5	16,3	14,5	15,1	16,3	29,0	33,3	33,6	34,3
6	Chemijos pramonės ir jai giminingų pramonės šakų produkcija	9,5	8,0	8,4	7,0	11,5	11,0	12,3	10,7	12,3	11,0	11,9	10,5
7	Plastikai, kaučiukas ir jų dirbiniai	5,4	5,6	5,5	4,8	4,9	5,5	5,6	5,4	4,5	4,5	4,5	4,3
9	Mediena ir medienos dirbiniai	2,6	2,8	2,9	2,5	1,7	1,9	2,0	1,9	1,5	1,4	1,5	1,4
10	Plaušiena ir popierius, jų dirbiniai	2,8	2,4	2,4	1,8	2,8	2,7	2,9	2,5	2,4	2,3	2,3	2,1
11	Tekstilės medžiagos ir jos dirbiniai	5,4	5,0	5,2	4,1	4,8	4,5	4,5	4,4	5,0	4,5	4,6	4,0
13	Statybinės medžiagos	1,8	1,6	1,5	1,3	2,0	1,7	1,7	1,6	1,3	1,1	1,1	1,1
15	Netaurieji metalai ir jų dirbiniai	7,7	9,0	8,7	8,8	8,3	10,6	10,2	11,8	5,0	4,9	4,9	5,1
16	Mašinos ir įrenginiai	19,2	23,5	20,0	26,7	16,6	17,0	16,3	16,5	13,2	12,6	11,6	11,9
17	Transporto priemonės	6,2	7,1	7,3	8,2	6,2	6,9	6,0	8,3	6,5	7,6	7,2	9,4
18	Medicinos, tikslieji ir optikos prietaisai	2,0	1,9	1,9	1,6	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5	1,3	1,3	1,3
20	Baldai, žaislai	2,6	2,2	2,2	1,7	2,5	2,5	2,6	2,2	1,6	1,3	1,3	1,1
8, 12, 14, 19, 21, 22	Kitos prekės	2,2	2,4	2,5	1,7	1,9	2,8	1,6	1,4	1,3	1,1	1,1	1,0

¹⁾ Pateikti duomenys atitinka Mokėjų balanso metodologiją

Šaltinis: Eurostat

P9 lentelė

PASLAUGŲ EKSPORTAS, PROC.

	Estija				Latvija				Lietuva			
	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.
Paslaugos, mln. eurų	3174	3422	1567	1777	2747	2763	1292	1455	2657	3115	1441	1771
Paslaugos	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Transporto paslaugos	36,8	39,3	39,4	41,2	50,6	49,2	51,8	52,5	56,6	58,7	60,5	62,0
Kelionės	24,6	23,6	23,1	23,0	18,7	17,4	15,6	15,7	27,2	25,0	23,5	23,4
Kitos paslaugos	38,6	37,1	37,5	35,8	30,6	33,4	32,4	31,8	16,3	16,4	16,0	14,5
Ryšių paslaugos	4,3	4,4	4,8	4,3	2,7	2,6	2,8	2,3	2,8	2,8	3,0	2,2
Statybos paslaugos	4,8	4,7	4,1	5,1	0,9	2,1	2,0	1,5	1,8	2,1	1,8	2,1
Draudimo paslaugos	0,3	0,2	0,3	0,2	0,7	0,7	0,5	0,8	0,0	0,1	0,1	0,0
Finansinės paslaugos	1,6	2,0	2,1	2,2	6,4	6,2	6,6	6,5	1,1	0,9	1,1	0,7
Kompiuterinės ir informatikos paslaugos	4,2	4,5	4,8	4,4	3,3	3,6	3,6	3,8	1,1	1,0	1,0	1,0
Naudojimosi nuosavybės teisėmis	0,6	0,5	0,4	0,5	0,1	0,3	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Kitos verslo paslaugos	21,5	19,5	19,7	17,9	15,4	16,6	15,8	15,1	7,6	8,0	7,4	6,9
Asmeninės, kultūros ir poilsio paslaugos	0,3	0,3	0,3	0,3	0,1	0,4	0,3	0,7	0,5	0,4	0,3	0,3
Vyriausybės paslaugos	1,0	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	1,4	1,3	1,3	1,2

Šaltinis: Eurostat

P10 lentelė
PASLAUGŲ IMPORTAS, PROC.

	Estija				Latvija				Lietuva			
	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.
Paslaugos, mln. eurų	1815	2109	985	1220	1625	1666	743	854	2140	2141	1008	1255
Paslaugos	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Transporto paslaugos	32,3	34,7	34,2	37,1	25,3	29,6	28,9	30,9	37,2	50,1	46,9	59,1
Kelionės	23,9	22,5	23,4	21,6	35,2	29,1	28,7	27,5	37,7	28,0	31,1	21,2
Kitos paslaugos	43,9	42,8	42,4	41,1	39,5	41,2	42,4	41,6	25,1	21,9	22,0	19,7
Ryšių paslaugos	6,8	7,1	7,5	6,2	4,6	4,6	4,8	4,8	3,7	4,3	4,4	3,5
Statybos paslaugos	4,3	3,8	3,2	5,9	4,1	3,1	4,6	2,5	4,5	1,0	1,9	0,4
Draudimo paslaugos	0,0	0,1	0,0	0,2	1,1	1,1	1,7	1,5	0,9	1,4	1,3	1,2
Finansinės paslaugos	1,4	1,8	1,7	1,1	3,6	5,0	3,2	6,9	0,8	0,6	0,5	0,5
Kompiuterinės ir informatikos paslaugos	3,5	3,4	3,4	3,1	4,4	4,5	4,6	4,6	1,2	1,4	1,3	1,0
Naudojimasis nuosavybės teisėmis	1,8	2,1	1,6	2,0	1,0	1,4	1,5	2,0	0,9	1,2	1,2	1,0
Kitos verslo paslaugos	24,1	23,0	23,4	21,5	18,8	20,3	21,0	17,7	8,0	7,6	6,6	8,4
Asmeninės, kultūros ir poilsio paslaugos	0,5	0,4	0,5	0,4	0,9	0,7	0,8	0,7	0,3	0,4	0,4	0,3
Vyriausybės paslaugos	1,4	1,0	1,0	1,0	0,7	0,8	0,8	0,7	4,7	4,1	4,4	3,6

Šaltinis: Eurostat

P11 lentelė
SUKAUPTOS TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS PAGAL EKONOMINĖS VEIKLOS RŪŠĮ¹⁾, PROC.

EVRK 2	Veiklos pavadinimas	Estija			Latvija			Lietuva		
		2009	2010	2011 I pusr.	2009	2010	2011 I pusr.	2009	2010	2011 I pusr.
	Visos EVRK veiklos, mln. eurų	11654	12302	12979	7998	8108	9005	9560	10297	10706
	Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100
a	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	0,7	1,1	1,4	2,6	2,7	2,5	0,9	0,9	0,9
b	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5	0,2	0,5	0,5
c	Apdirbamoji gamyba	13,9	16,1	16,5	11,5	12,6	12,7	27,0	28,0	30,5
d, e	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	3,2	4,1	4,2	3,4	3,8	4,5	8,2	8,8	7,8
f	Statyba	2,7	2,0	1,5	2,2	1,9	1,4	3,1	3,0	3,0
g	Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	12,2	11,4	14,1	13,4	12,0	12,1	13,8	13,4	13,6
h	Transportas ir saugojimas	4,7	5,4	5,3	4,2	4,2	3,9	2,0	2,2	2,2
i	Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	0,6	0,5	0,5	1,1	0,7	0,8	0,7	0,7	0,5
j	Informacija ir ryšiai	2,1	3,0	2,5	3,4	3,1	2,8	10,4	10,7	10,1
k	Finansinė ir draudimo veikla	32,0	31,3	28,7	29,1	23,5	23,4	14,9	12,4	11,8
l	Nekilnojamojo turto operacijos	11,1	12,2	13,9	13,3	15,8	16,5	11,9	12,4	11,8
	Kitos veiklos	15,3	12,3	11,3	15,3	19,2	18,9	6,7	7,1	7,5

¹⁾ Latvijos centrinis bankas šią statistiką teikia pagal EVRK1 klasifikaciją, todėl pateikti TUI struktūros įverčiai pagal EVRK2 klasifikaciją

Šaltinis: Eurostat, šalių centriniai bankai

P12 lentelė

SUKAUPOTOS TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS PAGAL INVESTAVUSIAS ŠALIS, LAIKOTARPIO PABAIGOJE, PROC.

	Estija			Latvija			Lietuva		
	2009	2010	2011 I pusr.	2009	2010	2011 I pusr.	2009	2010	2011 I pusr.
Viso, mln. eurų	11654	12302	12979	7998	8108	9005	9560	10297	10706
Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Estija	–	–	–	16,9	14,2	14,0	7,6	6,1	6,6
Latvija	0,8	0,9	1,0	–	–	–	4,3	3,8	3,3
Lietuva	1,4	1,9	2,1	3,4	3,1	2,9	–	–	–
Lenkija	0,1	0,3	0,4	0,1	0,1	0,1	10,8	11,4	13,9
Danija	1,8	2,5	1,8	6,9	7,0	4,3	10,2	10,4	5,1
Suomija	22,1	23,4	24,1	4,1	4,5	4,2	4,8	4,8	5,2
Vokietija	1,5	2,4	2,2	6,4	5,2	5,3	10,4	11,0	10,5
Švedija	38,6	35,0	33,3	13,8	12,9	14,9	9,2	8,9	12,1
JK	2,3	2,0	2,0	2,0	2,2	2,9	1,7	1,2	1,3
Prancūzija	1,5	1,8	1,8	0,7	0,7	0,6	2,3	2,5	2,0
Nyderlandai	8,9	8,9	8,4	5,7	6,7	6,6	7,8	8,8	9,5
Belgija	0,4	0,4	0,1	0,5	0,2	0,4	0,6	0,6	0,6
Liuksemburgas	1,6	1,8	1,9	2,5	3,4	2,3	2,2	2,7	1,8
Airija	1,0	0,7	0,8	4,7	4,0	4,2	0,9	0,5	0,5
Austrija	1,1	1,1	1,0	2,3	2,0	2,0	0,7	0,6	0,5
Italija	0,4	0,6	0,6	0,4	0,5	0,6	0,2	0,1	0,1
Kipras	2,6	2,7	2,9	4,1	4,9	5,1	2,6	3,1	3,4
Norvegija	3,4	2,9	4,9	3,0	3,1	4,7	3,8	3,3	5,1
Šveicarija	1,2	1,0	1,2	1,1	1,8	1,6	2,6	2,5	2,5
JAV	1,5	1,6	1,7	3,8	3,2	2,9	2,7	1,4	1,5
Rusija	3,5	3,5	3,4	4,6	4,1	4,4	6,5	8,2	6,6
Kitos šalys	4,4	4,5	4,5	13,0	16,4	16,2	8,2	8,3	8,1

Šaltinis: Eurostat

P13 lentelė

MATERIALINĖS INVESTICIJOS PAGAL PASKIRTĮ, PROC.

	ES-27				Estija				Latvija				Lietuva			
	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.
Viso, mln. eurų	2226002	2260957	1084328	1133967	2973	2694	1179	1446	3997	3510	1152	1457	4578	4486	1686	2243
Viso	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Metallų dirbiniai ir įrengimai	24,7	25,6	24,9	25,7	25,3	31,0	31,6	34,8	24,4	27,4	43,1	47,8	20,2	22,0	23,0	25,2
Transporto priemonės	8,7	9,5	10,1	10,0	3,4	10,0	11,1	19,6	6,2	7,2	10,9	12,1	3,8	7,2	5,3	11,1
Statybos: būstas	26,0	25,3	25,3	25,3	16,6	17,4	17,8	16,2	14,7	10,2	9,0	7,6	19,2	11,4	12,5	10,9
Statybos: kiti darbai	31,6	30,4	30,6	29,8	51,5	38,3	36,0	26,7	51,8	51,7	31,8	26,7	48,7	50,1	47,8	44,2
Kitos	9,0	9,2	9,1	9,2	3,2	3,3	3,5	2,7	2,9	3,5	5,2	5,8	8,1	9,3	11,4	8,6

Šaltinis: Eurostat

P14 lentelė

VALDŽIOS SEKTORIAUS PAJAMOS, IŠLAIDOS, DEFICITAS/PERTEKLIUS, BVP PROC.

	Estija				Latvija				Lietuva			
	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.	2009	2010	2010 I pusr.	2011 I pusr.
Pajamos	43,2	40,9	39,0	38,2	34,6	36,1	37,4	37,1	34,3	33,8	33,0	31,2
Mokestinės pajamos	22,3	20,7	19,4	19,2	17,9	18,7	19,5	19,0	17,4	16,5	16,0	15,9
Netiesioginiai mokesčiai	14,7	13,9	13,6	13,2	10,7	11,3	11,5	11,2	11,4	11,8	11,8	11,8
Tiesioginiai mokesčiai	7,6	6,8	5,8	6,0	7,2	7,4	8,0	7,8	6,0	4,7	4,2	4,1
Socialiniai įnašai	13,3	13,3	14,2	12,7	8,9	8,6	9,0	9,3	12,1	10,7	11,1	10,4
Kitos pajamos	7,6	6,9	5,4	6,3	7,8	8,8	8,8	8,7	4,8	6,6	5,9	4,9
Išlaidos	45,2	40,6	42,8	36,9	44,2	44,4	42,5	37,8	43,8	40,9	41,4	37,4
Investicijos	5,2	3,9	2,6	0,6	4,4	4,4	3,4	3,2	3,9	4,6	2,8	2,9
Socialinės išmokos	16,0	14,9	16,0	14,1	13,6	13,6	14,5	12,3	17,2	14,9	15,8	14,0
Kitos išlaidos	24,0	21,8	24,2	22,2	26,2	26,4	24,6	22,3	22,7	21,4	22,7	20,5
Fiskalinis perteklius (+) / deficitas (-) ¹⁾	-2,0	0,3	-3,8	1,3	-9,6	-8,2	-5,1	-0,7	-9,5	-7,1	-8,3	-6,3

¹⁾ Dėl ESS 95 ir perviršinio deficito procedūros metodologinio neatitikimo, valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų skirtumas ne visų šalių atveju lygus fiskaliniam pertekliui (+) / deficitui (-)

Šaltinis: Eurostat

Sutrumpinimai

BVP	bendrasis vidaus produktas;
CIF	Cost Insurance and Freight – tai faktiškai už prekes sumokėta kaina, prie kurios pridamos krovimo, transportavimo, draudimo bei kitos su prekių gabenimu iki Lietuvos Respublikos muitų sienos susijusios išlaidos;
ECB	Europos centrinis bankas;
ES	Europos Sąjunga, čia ES-27;
ES-27	ES po 2007 m. sausio 1 d.;
ESB	einamosios sąskaitos balansas;
ESD	einamosios sąskaitos deficitas;
ESS 95	Europos nacionalinių sąskaitų sistema 95;
EURIBOR	vidutinės tarpbankinės palūkanų normos, kuriomis bankai pageidauja paskolinti lėšų eurai kitiems bankams;
Eurostat	Europos komisijos statistikos tarnyba;
EVR	ekonominių vertinimų rodiklis;
EVRK	ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius;
Fob	Freight on Board – Fob kaina reiškia, kad į prekių vertę įskaičiuojamos transportavimo ir draudimo iki Lietuvos Respublikos muitų sienos išlaidos;
kgne	kilogramai naftos ekvivalentų;
kv. m.	kvadratiniai metrai;
NVS	Nepriklausomų valstybių sandrauga;
PGS	perkamosios galios standartas;
PVM	pridėtinės vertės mokestis;
RIGIBOR	vidutinės tarpbankinės palūkanų normos, kuriomis bankai pageidauja paskolinti lėšų latais kitiems bankams;
SSKI	statybų sąnaudų kainų indeksas;
SVKI	suderintas vartotojų kainų indeksas;
TALIBOR	vidutinės tarpbankinės palūkanų normos, kuriomis bankai pageidauja paskolinti lėšų Estijos kronomis kitiems bankams;
TI	tiesioginės investicijos;
tkm	tonkilometras – vienos tonos krovinio pervežimas 1 km atstumu
tne	tonos naftos ekvivalentų;
TUI	tiesioginės užsienio investicijos;
UPB	užsienio prekybos balansas;
VILIBOR	vidutinės tarpbankinės palūkanų normos, kuriomis bankai pageidauja paskolinti lėšų litais kitiems bankams;
:	lentelėse – nėra duomenų;
–	lentelėse – rodiklis neturi prasmės.

Sąvokos

Nedarbo lygis	bedarbių skaičiaus ir šalies darbo jėgos santykis, išreikštas procentais;
Jaunimo nedarbo lygis	nedarbo lygis iki 24 m. amžiaus grupėje;
Vakansija	nekilnojamojo turto patalpų neužimtumo lygis (neišnuomoto ir bendro nuomojamo ploto santykis, proc.).

Statistinių duomenų šaltiniai

Europos šalių statistinė informacija surinkta iš Eurostat, Europos centrinio banko (ECB Data Warehouse) nacionalinių statistikos tarnybų, finansų ir ūkio ministerijų, šalių centrinių bankų duomenų bazių. Komerčinis duomenų tiekėjas *Reuters EcoWin, Bloomberg*. Statistinė nekilnojamojo turto rinkos informacija surinkta iš šalių nacionalinių nekilnojamojo turto registrų, įvairių nekilnojamojo turto agentūrų, šios rinkos patarėjų kompanijų leidinių.